

Nr 22.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om sparbanker m. m.; given Stockholms slott den 19 januari 1923.

Under åberopande av bilagda, i statsrådet och lagrådet hållna protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

- 1) lag om sparbanker; och
- 2) lag om ändrad lydelse av 8 § i lagen den 13 juli 1887 angående handelsregister, firma och prokura.

GUSTAF.

F. V. Thorsson.

Förslag
till
Lag om sparbanker.

Härigenom förordnas som följer:

Inledande bestämmelser.

1 §.

Med sparbank förstås i denna lag penninginrättning, som utan rätt för dess stiftare eller andra att njuta del i den vinst, som kan uppkomma å rörelsen, har till ändamål att befordra sparsamhet genom att i enlighet med de bestämmelser, som i denna lag meddelas, bedriva in- och utlåning av penningar och därmed i samband stående verksamhet.

2 §.

Ej må annan penninginrättning än sådan, som i 1 § sägs, samt postsparbanken i sin firma eller eljest vid beteckning av verksamheten använda ordet sparbank.

Om sparbanks bildande.

3 §.

Stiftare av sparbank skola vara här i riket bosatta svenska medborgare och till antalet minst tjugu.

Stiftarna skola upprätta reglemente för sparbanken, vilket skall angiva:

- 1) den benämning, under vilken sparbanken skall driva sin verksamhet;
- 2) sparbankens verksamhetsområde;
- 3) den ort, där sparbankens styrelse skall hava sitt säte;
- 4) grundfondens belopp samt huruvida grundfonden eller del därav skall med eller utan ränta återbäras;
- 5) huvudmännens antal, grunderna för val av huvudmän, tiden, för vilken huvudmännen skola utses, huvudmännens befogenhet samt det

minsta antal huvudmän, som skall närvara vid sammanträde med huvudmännen för att giltigt beslut må kunna fattas;

6) tid och ort för huvudmännens årssammanträde, vilka ärenden som skola förekomma till behandling å sådant sammanträde samt på vilket sätt kallelse till sammanträde med huvudmännen skall ske;

7) antalet styrelseledamöter och suppleanter för dem samt tiden, för vilken de skola väljas, vem som äger utse ordförande i styrelsen, styrelsens åligganden och grunderna för dess beslutförhet;

8) antalet revisorer och suppleanter för dem samt tiden, för vilken de skola väljas;

9) huruvida avdelningskontor eller sparbankskommitté må av styrelsen inrättas, kontorsstyrelses befogenhet och på vad sätt verksamheten vid avdelningskontor skall övervakas;

10) det belopp, varutöver en och samma insättares tillgodohavande icke må utan Konungens befallningshavandes samtycke ökas annorledes än genom upplupen räntas läggande till kapitalet;

11) den uppsägningstid, som sparbanken minst må medgiva och högst förbehålla sig för återbetalning av insatta medel;

12) huruvida sparbanken må driva annan verksamhet än in- och utlåning av penningar eller som i 30 § omförmäles samt vari sådan verksamhet skall bestå;

13) sättet för förvaring och inventering av sparbankens kassa och värdehandlingar.

4 §.

Stiftarna skola hos Konungens befallningshavande i det län, inom vilket sparbankens styrelse skall hava sitt säte, söka stadfästelse å reglementet.

Vid ansökningen, som skall vara underskriven av samtliga stiftare, skall fogas försäkran av stiftarna, att det belopp, vartill grundfonden enligt reglementet skall uppgå, blivit tecknat, ävensom en av stiftarna godkänd plan över sparbankens verksamhet under de tre första verksamhetsåren.

Stadfästelse må ej meddelas, där ej sparbanken prövas vara nyttig för det allmänna samt reglementet finnes överensstämma med denna lag ävensom med lag och författningar i övrigt.

5 §.

Sparbanks grundfond skall vid stiftandet sättas till minst tio tusen kronor; dock att, där sparbankens verksamhetsområde är ringa

eller andra särskilda omständigheter därtill föranleda, Konungens befallningshavande må medgiva, att grundfonden bestämmes till visst lägre belopp, ej understigande tre tusen kronor.

Grundfond må ej annorledes än i penningar inbetalas.

6 §.

Sedan huvudmän, styrelse och revisorer utsetts samt det belopp, vartill grundfonden enligt reglementet skall uppgå, inbetalts, bör styrelsen därom göra anmälan hos Konungens befallningshavande.

Vid sådan anmälan foga styrelsen

- 1) uppgift å styrelseledamöternas fullständiga namn och hemvist;
- 2) styrkta avskrifter av de protokoll, som bestyrka, vilka som utsetts till styrelseledamöter;
- 3) bevis, att det belopp, vartill grundfonden enligt reglementet skall uppgå, blivit behörigen inbetalt.

7 §.

Innan anmälan, som i 6 § sägs, blivit gjord, kan sparbank ej förvärva rättigheter eller ikläda sig skyldigheter, ej heller inför domstol eller annan myndighet söka, kära eller svara.

Handla huvudmän, styrelseledamöter eller andra å sparbanks vägnar, innan anmälan, som nyss sagts, blivit gjord, svare de, som i åtgärden eller beslut därom deltagit, för uppkommande förbindelser såsom för annan sin gäld, en för alla och alla för en.

8 §.

Den benämning, varunder sparbank skall driva sin verksamhet, skall innehålla ordet sparbank. För utmärkande av rörelsens beskaffenhet må ej annan beteckning än sparbank användas.

Om sparbanks förvaltning.

9 §.

Sparbanks angelägenheter skola omhänderhavas dels av huvudmän, vilka skola såsom representanter för insättarna övervaka sparbankens förvaltning, och dels av en av huvudmännen utsedd styrelse, som skall handhava den omedelbara ledningen av sparbankens verksamhet.

10 §.

Huvudmännen skola vara minst tjugu och högst femtio. De skola utses på sätt reglementet föreskriver; och skall i reglementet stadgas, att minst en tredjedel av huvudmännen skall tillsättas av kommunalstämma, kommunalfullmäktige, allmän rådstuga, stadsfullmäktige, municipalstämma, municipalfullmäktige, landsting, hushållningssällskap eller Konungens befallningshavande. Stiftare av sparbank må ock i reglementet kunna förklaras för huvudman, dock ej för längre tid än i andra stycket sägs.

Huvudman skall utses för viss tid, högst tio år. Avgår huvudman, innan den tid, för vilken han blivit utsedd, gått till ända, skall ny huvudman för återstoden av nämnda tid utses i den avgångnes ställe så snart ske kan, och äligge det styrelsen att, där den avgångne varit tillsatt av korporation eller myndighet, som i första stycket sägs, hos korporationen eller myndigheten göra anmälan om avgången.

Årssammanträde med huvudmännen skall hållas en gång varje år före maj månads utgång. Å årssammanträde skola huvudmännen fastställa balansräkning och bestämma, i vilken utsträckning sparbankens vinst skall avsättas till dess fonder, ävensom besluta om ansvarsfrihet för styrelsen samt, där tid, för vilken styrelseledamot eller revisor eller styrelse- eller revisorssuppleant utsetts, gått till ända, förrätta erforderliga nyval. Övriga ärenden, vilka enligt lag eller sparbankens reglemente tillhöra huvudmännens handläggning eller av styrelsen överlämnas till deras avgörande, må behandlas jämväl på annat sammanträde.

Styrelsen har att på sätt reglementet föreskriver kalla huvudmännen till sammanträde. Föreskrivna kallelseåtgärder skola vara vidtagna senast två veckor före årssammanträde och senast en vecka före annat sammanträde. Där för giltighet av beslut fordras, att det fattats på två på varandra följande sammanträden med huvudmännen, må kallelse till det andra sammanträdet ej ske, innan det första hållits.

Vid omröstning å sammanträde med huvudmännen äge varje huvudman en röst. Huvudman må allenast personligen utöva sin rösträtt. Huvudman, som tillika är styrelseledamot eller tjänsteman i sparbanken, må ej delta i val av revisor eller i beslut angående ansvarsfrihet för styrelsen.

Huvudman må ej vara tjänsteman i sparbanken, där ej sådant är i reglementet uttryckligen medgivet, ej heller ledamot av styrelse för eller tjänsteman i annan sparbank.

Huvudman må icke i denna sin egenskap åtnjuta arvode.

11 §.

Ledamöterna av sparbanks styrelse skola väljas för viss tid, högst fem år; dock må tiden utgå allenast å dagen för huvudmännens årssammanträde.

Styrelseledamot må, ändå att den tid, för vilken han blivit vald, ej gått till ända, kunna genom beslut av huvudmännen skiljas från uppdraget.

Avgår styrelseledamot, innan den tid, för vilken han blivit vald, gått till ända, åligge det övriga styrelseledamöter att ofördröjligen föranstalta om val av ny ledamot i den avgångnes ställe; dock må, om suppleant finnes, med sådant val anstå till nästa årssammanträde med huvudmännen.

Styrelseledamot må ej vara tjänsteman i sparbanken, där ej sådant är i reglementet uttryckligen medgivet, ej heller ledamot av styrelse för eller tjänsteman i annan sparbank eller direktör för eller tjänsteman i bankbolag. Av styrelsens ledamöter må ej mer än en tredjedel tillika vara ledamöter av styrelse för bankbolag.

Styrelseledamot må i sådan egenskap uppbära arvode endast så vitt det uttryckligen medgives i reglementet; dock att arvode icke må utgå av andra medel än avkomsten av sparbankens fonder.

12 §.

Ledamöterna av sparbanks styrelse skola vara svenska medborgare.

Sparbanks huvudmän och ledamöterna av dess styrelse skola vara bosatta inom sparbankens verksamhetsområde, så vida ej Konungens befallningshavande på grund av särskilda förhållanden finner skäl medgiva annat.

13 §.

Styrelsen äge att själv eller genom ombud ej mindre i förhållande till tredje man handla å sparbankens vägnar än även inför domstolar och andra myndigheter företräda sparbanken. Inskränkning i den befogenhet, som sålunda tillkommer styrelsen, vare, i den mån ej annat följer av vad i denna lag stadgas, utan verkan mot tredje man, med mindre han ägt eller bort äga kännedom om inskränkningen.

14 §.

I förhållande till sparbanken vare styrelsen pliktig att i sin förvaltning av sparbankens angelägenheter ställa sig till efterrättelse de särskilda föreskrifter, som i reglementet eller av huvudmännen meddelas.

Styrelsen må dock ej efterkomma föreskrift av huvudmännen, där den finnes strida mot denna lag eller reglementet.

15 §.

Huvudman eller styrelseledamot äge ej deltaga i behandling av fråga rörande avtal mellan honom och sparbanken. Ej heller må han deltaga i behandling av fråga om avtal mellan sparbanken och tredje man, där han i frågan äger ett väsentligt intresse, som kan vara stridande mot sparbankens. Vad sålunda är stadgat äge motsvarande tillämpning beträffande gåva från sparbankens sida, så ock beträffande rättegång eller annan talan.

16 §.

Sker ändring i styrelsens sammansättning eller ändrar styrelseledamot sitt hemvist, skall styrelsens ordförande ofördröjligen göra anmälan därom hos Konungens befallningshavande. Vid anmälan om ändring i styrelsens sammansättning skall fogas styrkt avskrift av protokoll, som bestyrker ändringen.

17 §.

Angående befogenhet för styrelseledamot att för sparbanken mottaga stämning är stadgat i rättegångsbalken; och skall vad i sådant avseende gäller äga tillämpning jämväl, då annat meddelande skall delgivas sparbanken.

18 §.

Huvudmän eller styrelseledamöter i sparbank, vilka genom att överträda denna lag eller sparbankens reglemente tillfoga banken eller tredje man skada eller som eljest uppsåtligen eller av vårdslöshet tillskynda sparbanken skada, svare för skadan, en för alla och alla för en.

19 §.

Under sparbanks första verksamhetsår skall genom styrelsens ordförandes försorg förteckning å huvudmän och styrelseledamöter i sparbanken sist en månad från det anmälan, som i 6 § sägs, blivit gjord införas en gång i en eller flera tidningar inom orten, där hinder ej möter, samt anslås å lätt tillgänglig plats å ett vart av sparbankens kontor.

Sedermå åligge det styrelsens ordförande att årligen inom fjorton dagar från huvudmännens årssammanträde låta anslå dylik förteckning på sätt nyss är sagt.

20 §.

Vad i denna lag finnes stadgat om styrelseledamot skall äga motsvarande tillämpning å styrelsesuppleant.

Har suppleant utövat styrelseledamots befogenhet, vare den omständigheten, att förutsättningen för hans inträde i styrelsen saknats, utan verkan mot en var, som ej visas hava ägt kännedom därom.

Om rörelsen.

21 §.

Sparbank må ej utan särskilt tillstånd utöva verksamhet vid avdelningskontor eller genom sparbankskommitté å annan ort än där styrelsen har sitt säte. Sådant tillstånd må, när verksamheten finnes kunna vara till nytta för det allmänna, meddelas av Konungens befallningshavande i det län, inom vilket sparbanken avser att inrätta avdelningskontoret eller sparbankskommittén.

22 §.

Sparbank må ej driva annan inlåningsrörelse än å motboksräkning; dock att sparbank må för fyllande av tillfälligt penningbehov begagna kredit å löpande räkning eller kreditivräkning i riksbanken eller inländskt bankbolag eller annorledes upptaga lån.

En och samma insättares tillgodohavande må icke annorledes än genom upplupen räntas läggande till kapitalet ökas utöver visst i reglementet bestämt belopp, högst trettiotusen kronor; dock må Konungens befallningshavande, då särskilda skäl därtill föranleda, meddela sparbank tillstånd att i fråga om viss insättares tillgodohavande höja det sålunda bestämda beloppet.

Ej må sparbank ikläda sig skyldighet att annorledes än viss tid, minst en månad, efter uppsägning återbetala insatta medel; styrelsen dock lämnat öppet att, då sådant prövas kunna ske utan olägenhet, medgiva utbetalning utan avvaktan på uppsägningstidens utgång.

23 §.

Insättning i sparbank skall antecknas i motbok. Motboken, som skall vara försedd med ordningsnummer, må ej vara ställd till innehavaren eller eljest utställd på sådant sätt, att den blir gällande i innehavarens hand; och skall i motboken intagas erinran om att överlåtelse

bör till den nye ägarens säkerhet anmälas hos sparbanken. Har beträffande de insatta medlens utbetalning förbehåll gjorts, skall anteckning därom ske i motboken. Vid motboken skola vara fogade utdrag av denna lag och sparbankens reglemente, i vad de avse förhållandet emellan sparbanken och insättare.

Då medel, som insatts i sparbank, lyftas, skall anteckning därom ske i motboken.

Har motbok förkommit, bör den, som förlorat motboken, sådant hos sparbankens styrelse ofördröjligen anmäla och därvid uppgiva tid och omständigheter, under vilka förlusten timat. Styrelsen skall då genom kungörelse, vilken på bekostnad av den, som förlorat motboken, införes en gång i allmänna tidningarna och, där det kan ske, en gång i tidning inom orten, efterlysa motboken. Därest denna icke inom sex månader från sista kungörandet tillrättakommit, vare den, för vars räkning efterlysning skett, berättigad att mot kvitto utbekomma hela sitt tillgodohavande; och äge efter medlens utbetalning motboken icke gällande kraft mot sparbanken.

24 §.

Omyndig må utan särskild tillåtelse av förmyndare förfoga över medel, som den omyndige, efter det han fyllt femton år, själv å motbok insatt. Sådana medel må ej utan den omyndiges samtycke utbetalas till förmyndaren.

25 §.

Sparbank må inlåna penningar

dels till ett belopp, för vilket full täckning hos sparbanken finnes i kontanta penningar, i fordringar hos riksbanken eller inländskt bankbolag, i riksgäldskontorets skattkammarväxlar, i statens, Sveriges allmänna hypoteksbanks, konungariket Sveriges stadshypotekskassas eller andra fullgoda obligationer eller i fordringar på grund av lån, för vars fulla gäldande kommun eller dylik samfällighet är ansvarig, eller varför säkerheten utgöres av in-teckning inom hälften av senast fastställda taxeringsvärdet uti annan i stad, köping eller municipalsamhälle belägen fastighet än industrifastighet eller uti jordbruksfastighet å landet, därvid i jordbruksfastighets taxeringsvärde ej må inräknas värdet av växande skog;

dels ock därutöver till ett belopp av högst tolv och en halv gånger sparbankens fonder.

I intet fall må dock inlåningen med avdrag av ett belopp, motsvarande sparbankens kassa och dess fordringar hos riksbanken eller inländskt bankbolag, överstiga femtio gånger sparbankens fonder.

26 §.

Sparbanks utlåningsrörelse skall företrädesvis avse sparbankens verksamhetsområde.

Sparbanks medel må ej såsom lån utlämnas mot annat fordringsbevis än skuldebrev.

Lån må, då fråga ej är om lån till kommun eller dylik samfällighet, utlämnas allenast mot säkerhet av pant eller borgen. Såsom pant må ej godkännas inteckning i fartyg eller förlagsinteckning; ej heller må lån mot pant av aktier eller lottbrev utlämnas till högre sammanlagt belopp än som motsvarar sparbankens fonder.

Är lån, för vilket kommun eller dylik samfällighet ej är i egenkap av huvudgäldenär eller löftesman ansvarig, icke ställt att betalas inom tre månader eller, där fråga är om lån, för vilket säkerheten utgöres av inteckning i fast egendom, inom sex månader, skall sparbanken förbehålla sig rätt att uppsäga lånet till återbetalning senast inom tid, som nyss för varje fall sagts.

Lån, för vilket säkerheten utgöres av borgen av annan än kommun eller dylik samfällighet, må utlämnas allenast på viss tid och må ej utestå längre än tio år. Är lånet ställt på längre återbetalningstid än ett år, skall i skuldebrevet utfästas årlig avbetalning i förhållande till den tid, för vilken lånet beviljats; sparbanken dock alltid obetaget att begagna sin rätt att uppsäga lånet till återbetalning på en gång.

27 §.

Oavsett vad i 22 och 26 §§ stadgas må sparbank med sådan inom dess verksamhetsområde befintlig ekonomisk förening, som har till ändamål att inom viss ort bereda driftkredit åt idkare av mindre jordbruk (jordbrukskassa) och som i enlighet med bestämmelser, vilka Konungen meddelar, vunnit godkännande från det allmännas sida, träffa avtal om öppnande för kassan av löpande räkning eller kreditivräkning. Sådant avtal må ej träffas för längre tid än ett år i sänder och skall, därest det jordbrukskassan lämnade godkännandet genom laga kraftgående beslut återkallas, kunna uppsägas att genast upphöra att gälla.

28 §.

Lån av sparbanks medel må ej utlämnas mot skuldförbindelse, för vars uppfyllande ledamot av sparbankens styrelse eller i sparbanken anställd tjänsteman i egenkap av huvudgäldenär eller löftesman svarar,

utan så är, att till säkerhet för lånets fulla belopp ställes pant av sådana obligationer eller inteckningar, som i 25 § omförmälas.

29 §.

Sparbank vare skyldig att i tillgångar, vilka kunna med lätthet förvandlas i penningar, redovisa ett belopp, som tillsammans med sparbankens inneliggande kassa motsvarar minst en tiondedel av insättarnas behållning enligt senaste bokslut. Dylik kassareserv skall utgöras av riksgäldskontorets skattkamarväxlar eller sådana obligationer, som i 25 § omförmälas, eller fordran hos riksbanken eller inländskt bankbolag; dock må av kassareserv högst etthundratusen kronor utgöras av inteckningar av sådan beskaffenhet, som i 25 § sägs.

30 §.

Sparbank må ej förvärva fast egendom, så vitt fråga ej är om fastighet, som är avsedd för sparbankens inrymmande. Vill sparbank förvärva eller förbättra fastighet, som nyss sagts, för belopp, vilket sammanlagt med det belopp, vartill sparbanken förut tillhörig fastighet av enahanda art enligt 33 § bör uppskattas, överstiger en fjärdedel av sparbankens fonder, skall frågan härom hänskjutas till huvudmännens prövning; och må åtgärden ej vidtagas, där ej minst två tredjedelar av de i frågans avgörande deltagande huvudmännen uttalat sig därför samt beslutet tillika vinner Konungens befallningshavandes stadfästelse.

Sparbank må ej förvärva annan lös egendom än penningar, obligationer, av rörelsen betingade fordringar samt sådana inventarier, som anskaffas för rörelsen eller till fastighet, som sparbanken äger. Dock må sparbank använda ett belopp, motsvarande högst en tiondedel av sparbankens fonder, till förvärv av andel i ekonomisk förening, vilken med Konungens godkännande bildas i ändamål att utgöra en sammanslutning av svenska sparbanker för tillgodoseende av gemensamma intressen.

Utan hinder av vad i första och andra styckena stadgats må sparbank till skyddande av fordran på offentlig auktion eller fondbörs inköpa egendom, som är för fordringen utmätt eller pantsatt.

Har sparbank förvärvat egendom enligt vad ovan sagts, må sparbanken för egendomens försäljande eller tillgodogörande i övrigt vidtaga de åtgärder, som må finnas lämpliga; dock att egendom, vilken inköpts till skyddande av fordran, i varje fall skall avyttras, så snart det kan ske till belopp, som täcker fordringen.

Om bokföring och bokslut.

31 §.

I stället för de i förordningen angående handelsböcker och handelsräkningar föreskrivna dag- och inventarieböcker skall sparbank föra följande böcker:

kassabok, som skall upptaga alla in- och utbetalningar samt föras i två exemplar av särskilda personer, vilka hava att för varje expeditionsdag fastställa den kontanta behållningens belopp;

avräkningsbok för insättarna med upplägg för en var av dem ävensom ett årligt sammandrag av dessa avräkningar;

lånebok, som skall upptaga de av sparbanken utlämnade lån, därå inbetalda räntor och gjorda avbetalningar samt för lånen ställda säkerheter ävensom ett årligt sammandrag av låneräkningarna.

Därjämte skola föras:

register å sparbankens gäldenärer; samt

huvudbok, som skall avslutas för varje kalenderår och fullständigt utvisa sparbankens rörelse under året samt dess ställning vid årets början och slut.

Styrelsen äger, där så prövas lämpligt, uppdelas en var av ovan nämnda böcker i flera och att låta föra även andra böcker.

32 §.

Sparbanks styrelse har att för varje år, sedan bokslut upprättats, avgiva förvaltningsberättelse, upptagande vinst- och förlusträkning samt balansräkning.

Berättelsen, som skall föreligga av styrelsen underskriven före mars månads utgång, skall tillhandahållas revisorerna vid revisionens början samt huvudmännen senast en vecka före årssammanträdet.

33 §.

Jämte vad i förordningen angående handelsböcker och handelsräkningar är stadgat gälle i avseende å upprättandet av sparbanks balansräkning:

1) Sparbankens tillgångar må ej upptagas vare sig över sina verkliga värden eller till högre belopp än som motsvara kostnaderna för deras förvärvande eller anskaffande.

Obligation må ej anses upptagen över sitt verkliga värde, om den upptagits till gällande marknadsvärde eller till nedan angivet värde, nämligen:

beträffande obligation av statens före lagens ikraftträdande upptagna med tre och en halv procent ränta löpande räntelån: värdet av obligationens avkastning, kapitaliserad efter en räntefot, som med en fjärdedels procent understiger medeltalet av riksbankens officiella diskontosatser under de senast tilländagångna tio åren; samt

beträffande annan obligation: det värde, som förhåller sig till värdet på obligation av statens förenämnda med tre och en halv procent ränta löpande räntelån, beräknat på sätt nu sagts, såsom obligationernas marknadsvärden förhålla sig till varandra.

2) I den mån ej annat följer av vad nedan under 4) och 5) stadgas, må tillgångarna dock upptagas till högre belopp än som motsvara kostnaderna för deras förvärvande eller anskaffande, så framt sådant särskilt anges i den förvaltningsberättelse, styrelsen enligt 32 § har att avlämna.

3) Osäkra fordringar skola upptagas endast till de belopp, varmed de beräknas komma att inflyta, varjämte värdelösa fordringar skola avskrivnas.

4) Fast egendom, avsedd till stadigvarande bruk för sparbanken, må ej i vidare mån än som betingas av därå nedlagda förbättringar upptagas till högre värde än det, vartill den varit uppförd i närmast föregående fastställda balansräkning.

5) Obligation må ej upptagas till högre värde än det, vartill den varit uppförd i närmast föregående fastställda balansräkning, därest icke värdeökningen samtidigt tages i anspråk till täckande av förlust, som uppstått å sparbankens rörelse, eller till motsvarande nedsättning av annan tillgångs bokförda värde.

6) De belopp, vartill sparbankens särskilda fonder uppgå, skola vart för sig i balansräkningen uppföras bland skulderna.

7) Organisations- eller förvaltningskostnader må ej uppföras såsom tillgång.

Vad i förenämnda förordning stadgas om balansräknings införande i inventariebok skall i stället avse dess införande i den i 31 § omförmälda huvudboken.

Beträffande uppställandet av vinst- och förlusträkning gälle, att densamma skall upptaga sparbankens inkomster av och utgifter för rörelsen under året samt angiva verkställda avskrivningar.

Om sparbanks fonder och om användning av sparbanks vinst.

34 §.

Har i sparbank, vars fonder uppgå till minst tio tusen kronor, det förhållande emellan sparbankens inlåning och dess fonder, som jämlikt denna lag skall förefinnas, blivit rubbat, må till återställande av nämnda förhållande genom frivilliga bidrag av huvudmän eller andra bildas säkerhetsfond.

På sparbankens huvudmän ankomme att besluta om säkerhetsfonds bildande. Teckning av bidrag till sådan fond skall för att vara bindande ske å teckningslista, å vilken sparbankens sista balansräkning samt revisorernas yttrande däröver skola vara avskrivna.

Säkerhetsfond ävensom, där det vid fondens bildande utfästs, ränta efter högst sex för hundra om året skall till bidragstecknarna eller deras rättsinnehavare återbetalas, i den mån sparbankens återstående fonder äro tillräckliga för upprätthållande av det föreskrivna förhållandet emellan sparbankens inlåning och fonder.

35 §.

Sparbanks vinst skall, i den mån grundfonden eller, om säkerhetsfond bildats, denna gått förlorad, i första hand användas till att uppbringa sådan fond till det belopp, vartill den skall uppgå. Vad som icke tages i anspråk för nämnda ändamål skall avsättas till reservfond; huvudmännen dock obetaget att, efter det styrelsen avgivit yttrande i ärendet, för väckande och underhållande, särskilt hos mindre bemedlade, av håg till sparsamhet, av tillgängliga vinstmedel använda ett belopp, som i förhållande till sparbankens ställning är av ringa betydelse.

När reservfonden eller, där förbehåll om tillskjuten grundfonds återbärande icke gjorts i reglementet, sammanräknade beloppet av grund- och reservfonderna överstiger tio procent av insättarnas behållning enligt senaste bokslut, äge sparbankens huvudmän, efter det styrelsen avgivit yttrande i ärendet, besluta, att intill hälften av vinsten eller, om vinsten till någon del jämlikt första stycket i denna paragraf bestämts för där avsett allmännyttigt ändamål eller behöver tagas i anspråk för åvägbringande av nyss angivna förhållande emellan reservfonden eller sammanräknade beloppet av grund- och reservfonderna samt insättarnas behållning, intill hälften av vad därefter återstår skall användas till sådant allmännyttigt eller välgörande ändamål, som icke på grund av gällande författning skall tillgodoses genom skattebidrag.

Huvudmännens beslut skall underställas Konungens befallningshavande, som har att pröva, huruvida beslutet överensstämmer med föreskrifterna i denna lag och sparbankens reglemente.

36 §.

Skall jämlikt förbehåll i sparbanks reglemente grundfond eller del därav med den ränta, som må vara utfäst, återbäras, må det ej ske annat än i den mån reservfonden uppgår till belopp, som motsvarar antingen tio gånger grundfonden eller ock en tiondedel av insättarnas behållning enligt senaste bokslut; ej heller må återbäring ske, så länge säkerhetsfond, där sådan bildats, ej återbetalts eller om genom återbäringen det förhållande, som skall förefinnas emellan sparbankens inlåning och fonder, skulle rubbas. Ränta å grundfond må ej beräknas efter högre räntefot än sex för hundra om året.

37 §.

Har sparbank försatts i konkurs efter ansökan, som gjorts inom ett år från det beslut om återbetalning av säkerhetsfond eller om återbäring av grundfond fattades, vare beslutet, så vitt det inverkar på borgenärernas rätt, utan verkan; skolande å belopp, som på grund av vad sålunda stadgats skall till konkursboet erläggas, gäldas ränta efter sex för hundra om året från den dag, då beloppet av sparbanken utbetaltes.

38 §.

I den mån ej annat följer av vad i 34 och 36 §§ stadgats, må sparbanks fonder ej minskas, så framt det ej erfordras till täckande av förlust, som uppstått å sparbankens rörelse.

Om revision.

39 §.

Revisorer för granskning av sparbanks förvaltning skola väljas av huvudmännen. Valet skall ske för en tid av högst tre år; dock må tiden utgå allenast å dagen för huvudmännens årssammanträde.

Revisor må, ändå att den tid, för vilken han blivit vald, ej gått till ända, kunna genom beslut av huvudmännen skiljas från uppdraget.

Avgår revisor, innan den tid, för vilken han blivit vald, gått till ända, åligge det styrelsen att ofördröjligen föranstalta om val av ny

revisor i den avgångnes ställe; dock må, om suppleant finnes, med sådant val anstå till nästa årssammanträde med huvudmännen.

Till revisor må ej utses den, som är i sparbankens eller styrelseledamots tjänst.

Revisorerna åligge att årligen granska sparbankens kassa, värdehandlingar och verifikationer samt räkenskaper och protokoll.

Sparbankens styrelse skall bereda revisor tillfälle att när som helst inventera sparbankens kassa och övriga tillgångar samt granska sparbankens alla böcker, räkenskaper och andra handlingar; och må av revisor hos styrelsen begärd upplysning angående förvaltningen icke förvägras.

40 §.

Revisorerna skola för varje räkenskapsår över granskningen avgiva en av dem underskriven berättelse, som genom styrelsens försorg skall tillhandahållas huvudmännen senast en vecka före deras årssammanträde. Berättelsen skall innehålla utlåtande beträffande bokslutets riktighet och säkerheten av placeringen av sparbankens medel.

41 §.

Hava revisorer i sin berättelse mot bättre vetande lämnat oriktig uppgift eller uppsåtligen underlåtit att göra anmärkning mot dylik uppgift i handling, som av dem granskats, eller vid fullgörandet av sitt uppdrag visat vårdslöshet, vare de, som låtit sådant komma sig till last, en för alla och alla för en sparbanken ansvariga för all därav uppkommande skada.

42 §.

Vad om revisor i denna lag stadgas skall jämväl tillämpas å revisorssuppleant.

Om talan mot styrelse eller revisorer.

43 §.

Ansvarsfrihet må ej anses styrelsen beviljad, så framt en tredjedel av samtliga huvudmän röstat däremot.

Varder talan å styrelsens förvaltning under den tid förvaltningsberättelse omfattar ej anställd inom ett år från det berättelsen framlades

å sammanträde med huvudmännen, vare så ansett, som om ansvarsfrihet blivit styrelsen beviljad.

Utan hinder däraf, att ansvarsfrihet beviljats, må sådan talan å förvaltningen, som grundas därpå, att styrelseledamot begått brottslig handling, kunna mot honom anställas, där ej ansvarsfriheten uppenbarligen avsett även den handling.

Talan mot revisorer enligt 41 § må ej anställas, sedan två år förflutit från det revisorerernas berättelse framlades å sammanträde med huvudmännen, utan så är, att talan grundas därpå, att brottslig handling blivit begången.

44 §.

Avträdes sparbanks egendom till konkurs efter ansökning, som gjorts inom två år från det förvaltningsberättelse framlades å sammanträde med huvudmännen, äge konkursboet att anställa klander å förvaltningen för den tid berättelsen avser, ändå att ansvarsfrihet blivit styrelsen beviljad.

Försättes sparbanken i konkurs efter ansökning, som gjorts inom två år från det revisorerernas berättelse framlades å sammanträde med huvudmännen, äge konkursboet mot dem anställa sådan talan, som omförmåles i 41 §.

Talan, varom ovan i denna paragraf sägs, skall anhängiggöras inom en månad från utgången av den för bevakning av fordringar i konkursen utsatta tid eller, där tiden för talans anställande av sparbanken då ännu ej gått till ända, inom utgången av den tid. Försummas det, vare rätt till talan förlorad.

Om ändring av reglementet och vissa andra fall, då särskild röstövertikt erfordras för beslut av huvudmännen.

45 §.

Beslut om ändring av sparbanks reglemente vare ej giltigt, med mindre samtliga huvudmän förenat sig därom eller beslutet fattats å två på varandra följande sammanträden med huvudmännen, därav minst ett årssammanträde, och å det sammanträde, som sist hållits, biträts av minst två tredjedelar av de vid sammanträdet närvarande huvudmännen.

Beslut om sparbanks överlåtelse på annan sparbank eller på bankbolag eller om sparbanks trädande i likvidation i andra fall än i

58 § avses vare ej giltigt, med mindre samtliga huvudmän förenat sig därom eller beslutet fattats å två på varandra följande sammanträden med huvudmännen, därav minst ett årssammanträde, samt å det sammanträde, som sist hållits, biträts av minst fyra femtedelar av de röstande och dessa tillika utgjort minst tre fjärdedelar av samtliga huvudmän.

Är för giltighet av beslut, varom ovan är stadgat, något ytterligare villkor bestämt i reglementet, lände ock det till efterrättelse.

Beslut om ändring av sparbanks reglemente vare ej heller giltigt, förrän det blivit av Konungens befallningshavande stadfäst.

Om likvidation och upplösning.

46 §.

Hava sparbanks huvudmän enligt 45 § andra stycket beslutit, att sparbanken skall träda i likvidation, eller har Konungens befallningshavande enligt vad i 58 § stadgas förordnat, att likvidation skall äga rum, välje huvudmännen en eller flera likvidatorer att verkställa likvidationen.

47 §.

Utse ej sparbanks huvudmän likvidatorer, då Konungens befallningshavande enligt vad i 58 § stadgas förordnat, att likvidation skall äga rum, ankomme på Konungens befallningshavande att utse en eller flera likvidatorer, och svare under tiden, intill dess sådant skett, de, som med vetskap om att Konungens befallningshavande meddelat förordnande, som nyss sagts, deltaga i beslut om fortsättande av sparbankens verksamhet eller handla å dess vägnar, för uppkommande förbindelser, en för alla och alla för en, såsom för egen skuld.

48 §.

Likvidator skall vara här i riket bosatt svensk medborgare. Uppdraget att vara likvidator anses gälla intill dess likvidationen blivit avslutad men kan när som helst återkallas av den, som utsett likvidatorn. Avgår likvidator, innan han fullgjort sitt uppdrag, och finnes ej suppleant, åligge det övriga likvidatorer att ofördröjligen föranstalta om val av ny likvidator.

49 §.

Likvidatorerna skola ofördröjligen hos Konungens befallningshavande anmäla, att sparbanken trätt i likvidation. Därvid skall upp-

gift lämnas om likvidatorernas samt, där suppleanter utsetts, deras fullständiga namn och hemvist.

Avgår likvidator eller suppleant eller utses ny sådan eller ändras likvidator eller suppleant sitt hemvist, skall ock därom anmälan hos Konungens befallningshavande ofördröjligen göras av likvidatorerna.

Vid anmälan, att likvidator eller suppleant utsetts, skall fogas styrkt avskrift av protokoll eller annan handling, som bestyrker anmälingens riktighet.

50 §.

Då likvidatorer utsetts, göra styrelsen ofördröjligen reda för sin förvaltning under den tid, för vilken ej förut förvaltningsberättelse framlagts å sammanträde med huvudmännen.

Styrelsens redovisning skall av likvidatorerna ofördröjligen överlämnas till revisorerna, som hava att granska densamma och däröver inom fyra veckor avgiva skriftlig berättelse. Redovisningen jämte revisorernas berättelse skall av likvidatorerna så snart ske kan framläggas å sammanträde med huvudmännen; och skall å det sammanträde till behandling företagas frågan om beviljande av ansvarsfrihet åt styrelsen för den tid redovisningen omfattar. Om behandling av denna fråga samt om rätt att tala å styrelsens förvaltning äge vad i 43 och 44 §§ finnes stadgat motsvarande tillämpning.

51 §.

Likvidatorerna åligge att ofördröjligen söka årsstämming å sparbankens okända borgenärer samt att förteckna dess tillgångar och skulder.

Då sådant erfordras för likvidationens verkställande och så snart det utan uppenbar skada kan ske, skall sparbankens egendom förvandlas i penningar.

Sparbankens egendom må ej avyttras under hand på andra villkor än som det jämlikt 58 § förordnade allmänna ombudet godkänt.

I övrigt skall om likvidatorernas befogenhet att företräda sparbanken samt om deras rättigheter och skyldigheter i tillämpliga delar gälla vad i denna lag är stadgat angående styrelse eller styrelseledamot.

52 §.

Finnes säkerhetsfond eller har i sparbankens reglemente gjorts sådant förbehåll, som i 3 § andra stycket under 4) omförmäles, åligge det likvidatorerna att, i den mån sparbankens tillgångar förslå, om-

besörja återbetalning av säkerhets- eller grundfond jämte utfäst ränta; dock må återbäring av grundfond ej äga rum, förrän säkerhetsfond jämte ränta återbetalts.

53 §.

Sedan den i årsstämningen utsatta inställelsedagen är förbi samt likvidatorerna fullgjort sitt uppdrag, skola de inför huvudmännen framlägga redovisning för sin förvaltning.

Då sådan redovisning framlagts, anses sparbanken upplöst; och skola likvidatorerna ofördröjligen göra anmälan därom hos Konungens befallningshavande.

Vid anmälan skall fogas bestyrkt avskrift av protokoll, som förts i ärendet, ävensom bevis om dagen för årsstämmingens utfärdande.

54 §.

Finnes enligt likvidatorernas redovisning överskott, skall detta på sätt huvudmännen äga bestämma användas för allmännyttigt eller välgörande ändamål, som icke på grund av gällande författning skall tillgodoses genom skattebidrag.

Beslut härom skall underställas Konungens befallningshavandes prövning; och har Konungens befallningshavande att tillse, att överskottet användes i överensstämmelse med fastställt beslut.

55 §.

Avträdes sparbanks egendom till konkurs, skall sparbanken såsom konkursgäldenär företrädas av styrelsen eller, om, då beslutet om egendomsavträde meddelades, likvidatorer varit utsedda, av dessa. Under konkursen må dock i behörig ordning nya styrelseledamöter eller nya likvidatorer kunna utses.

56 §.

Finnes efter konkursens upphörande överskott, skall likvidation verkställas i enlighet med bestämmelserna i 46—49 samt 51—54 §§.

Finnes ej överskott, anses sparbanken upplöst, då konkursen upphörde. Det åligger dem, som under konkursen sist företrädde sparbanken såsom konkursgäldenär, att om sparbankens sålunda skedda upplösning ofördröjligen göra anmälan hos Konungens befallningshavande.

Om tillsyn.

57 §.

Handhavandet av tillsynen över sparbank skall på sätt nedan stadgas fördelas emellau Konungens befallningshavande i det län, där sparbankens styrelse har sitt säte, samt en av Konungen för hela riket förordnad sparbanksinspektör.

58 §.

Konungens befallningshavande tillkomme:

att för varje sparbank inom länet förordna ett allmänt ombud;
att, om sparbanks huvudmän eller styrelse fattat beslut, som står i strid med lag eller sparbankens reglemente eller eljest finnes medföra våda för sparbankens säkerhet, förbjuda verkställighet av beslutet;

att, om beslut av nyss omförmälda beskaffenhet gått i verkställighet, förelägga huvudmän eller styrelse att, där så ske kan, göra rättelse;
att förelägga huvudmän, styrelse eller revisorer att fullgöra vad dem enligt lag eller sparbankens reglemente åligger; samt

att, där huvudman eller styrelseledamot i fall, som avses i 18 §, tillskyndat sparbanken skada, föranstalta om talans anställande mot den ersättningsskyldige, så framt ej vad i 43 § stadgas utgör hinder därför.

Konungens befallningshavande äge förelägga vite vid meddelande av föreskrift eller förbud, som i denna paragraf omförmäles, samt fälla till sådant vite.

Föreläggande, som ovan sagts, må utom vad angår innehållet i balansräkning eller vinst- och förlusträkning icke av Konungens befallningshavande meddelas i fråga om i lag givna föreskrifter, vilkas överträdande är belagt med straff. I frågor, som angå sparbanks rörelse eller bokföring, må förbud eller föreläggande icke heller av Konungens befallningshavande meddelas, med mindre sparbanksinspektören gjort framställning därom.

Då Konungens befallningshavande i anledning av att rubbning uppstått i det förhållande, som skall förefinnas emellan sparbanks fonder och dess inlåning, förelägger sparbankens styrelse att vidtaga rättelse, må, där ej särskilda omständigheter föranleda annat, den tid, inom vilken föreläggandet skall vara fullgjort, icke sättas längre än två månader, och må i intet fall sagda tid bestämmas till mer än ett år.

Har sparbanks styrelse underlåtit att ställa sig föreläggande, som sist sagts, till efterrättelse eller har eljest svårare avvikelser skett från

denna lag eller sparbankens reglemente och varder avvikelsen ej inom förelagd tid rättad, äge Konungens befallningshavande förordna, att sparbanken genast skall träda i likvidation.

59 §.

Har sparbank trätt i likvidation, äge Konungens befallningshavande under likvidationen enahanda befogenhet gent emot likvidatorerna som enligt vad i 58 § första, andra och tredje styckena sägs tillkommer Konungens befallningshavande gent emot sparbankens styrelse.

60 §.

Allmänna ombudet bör minst en gång årligen verkställa undersökning av sparbankens förvaltning. Sådan undersökning bör, där hinder ej möter, ske genom deltagande i den revision av sparbankens förvaltning, varom i 39 § förmäles.

Träder sparbanken i likvidation, åligger allmänna ombudet att övervaka denna.

Allmänna ombudet vare pliktigt att meddela Konungens befallningshavande och sparbanksinspektören alla de upplysningar angående sparbanken, som av dem äskas.

Förordnande att vara allmänt ombud må när som helst av Konungens befallningshavande återkallas.

Allmänna ombudet njute arvode av allmänna medel efter de grunder Konungen stadgar.

61 §.

Sparbanksinspektören åligger:

att i fråga om lämpliga inrättandet och bedrivandet av sparbanks verksamhet tillhandagå med råd och upplysningar;

att med uppmärksamhet följa sparbankernas verksamhet; samt

att, därest inspektören finner, att sparbanks verksamhet icke står i överensstämmelse med denna lag eller sparbankens reglemente, göra de erinringar hos sparbankens styrelse eller de framställningar hos Konungens befallningshavande, vartill inspektören kan finna sig förnlåten.

Där inspektören finner sådant nödigt, äge inspektören meddela föreskrifter angående sättet för förande av sparbanks räkenskaper.

Närmare bestämmelser om inspektörens verksamhet meddelas av Konungen.

62 §.

Sparbanksinspektören äge, när sådant prövas nödigt, sammankalla sparbanks styrelse eller, om sparbanken befinner sig i likvidation, likvidatorerna.

Vid sammanträde med huvudmännen eller av inspektören utlyst sammanträde med styrelse eller likvidatorer må inspektören eller, efter inspektörens förordnande, allmänna ombudet närvara och i överläggningarna deltaga.

63 §.

Sparbanks styrelse eller, där sparbanken trätt i likvidation, dess likvidatorer åligge:

att för sparbanksinspektören och allmänna ombudet när som helst hålla sparbankens kassa och övriga tillgångar samt alla böcker, räkenskaper och andra handlingar tillgängliga för granskning;

att å tider, som av inspektören bestämmas, och enligt av inspektören fastställda formulär upprätta och till inspektören insända översikter över sparbankens tillgångar och skulder; skolande i sådan översikt angivas, huruvida anledning finnes till antagande, att bokförda värdet av någon i översikten upptagen tillgång överstiger dess verkliga värde;

att jämväl i övrigt meddela inspektören och allmänna ombudet alla de upplysningar rörande sparbanken, som av dem äskas;

att, där inspektören meddelat föreskrift beträffande sättet för förändret av sparbanks räkenskaper, ställa sig sådan föreskrift till efterrättelse;

att, så snart den i 32 § omförmälda berättelsen föreligger av styrelsen underskriven, insända avskrifter därav jämte vinst- och förlusträkning samt balansräkning till såväl inspektören som allmänna ombudet samt att efter verkställd revision tillställa inspektören och allmänna ombudet den däröver avgivna berättelsen ävensom protokoll, upptagande de å sammanträde med huvudmännen i anledning av nämnda berättelser fattade besluten; samt

att årligen senast en månad efter huvudmännens årssammanträde avgiva statistisk redogörelse angående sparbanken jämlikt de föreskrifter Konungen kan låta utfärda.

64 §.

Sparbanks förvaltnings- och revisionsberättelser ävensom det protokoll, som utvisar huvudmännens i anledning av berättelserna fattade

beslut, skola i erforderliga delar enligt bestämmelser, som det tillkommer sparbanksinspektören att meddela, genom styrelsens ordförandes försorg hållas anslagna å lätt tillgänglig plats å ett vart av sparbankens kontor.

65 §.

Till bestridande av kostnaderna för sparbanksinspektörens verksamhet skall sparbank årligen erlægga bidrag enligt bestämmelser, som utfärdas av Konungen. Detta bidrag skall utgå efter visst, för samtliga sparbanker lika förhållande till sammanlagda beloppet av de utav sparbank vid utgången av nästföregående kalenderår förvaltade medlen men må icke överstiga fem tusendedels procent av detta belopp.

Straffbestämmelser.

66 §.

Med böter från och med femtio till och med tvåtusen kronor eller fängelse straffes

- 1) stiftare, vilken falskeligen avgiver försäkran, som i 4 § sägs;
- 2) styrelseledamot eller annan, som vid anmälan hos Konungens befallningshavande mot bättre vetande lämnar oriktig uppgift;
- 3) styrelseledamot eller likvidator, som i skriftlig handling, vilken framlägges för huvudmännen, mot bättre vetande lämnar oriktig uppgift;
- 4) styrelseledamot, som vid upprättandet av balansräkning mot bättre vetande förfar i strid med föreskrifterna i 33 §;
- 5) styrelseledamot eller annan, som mot bättre vetande till sparbanksinspektören avgiver oriktig eller ofullständig uppgift angående omständighet, varom det ålegat honom att lämna inspektören upplysning;
- 6) revisor, som i revisionsberättelse mot bättre vetande lämnar oriktig uppgift rörande sparbankens angelägenheter eller uppsåtligen underlåter att göra anmärkning mot dylik uppgift i handling, som av honom granskats;
- 7) revisor, som, oaktat han insett eller bort inse, att skada kunnat följa därav, yppar något av vad vid granskning av styrelsens förvaltning eller sparbankens räkenskaper kommit till hans kännedom utan att det med nödvändighet erfordras för fullgörande av hans uppdrag.

Ej må straff, som ovan är stadgat, tillämpas, där förbrytelsen enligt allmänna strafflagen bör beläggas med strängare straff.

67 §.

Med böter från och med fem till och med femhundra kronor straffes

1) den, som underlåter att fullgöra honom enligt denna lag åliggande anmälan hos Konungens befallningshavande;

2) styrelseordförande, som icke iakttagit föreskrifterna i 19 eller 64 §.

68 §.

För överträdelse av det i 21 § stadgade förbudet vare straffet böter från och med femtio till och med tvåtusen kronor.

69 §.

Böter och viten, som ådömas enligt denna lag, tillfalla kronan. Saknas tillgång till fulla gäldandet av böter eller vite, skall förvandling ske efter allmänna strafflagen.

Särskilda bestämmelser.

70 §.

Över beslut, som av Konungens befallningshavande eller sparbanksinspektören på grund av denna lag meddelas, må klagan föras hos Konungen i vederbörande statsdepartement; dock gånge beslut, som meddelas av Konungens befallningshavande, utan hinder av klagan i verkställighet, där icke Konungen annorlunda förordnar.

71 §.

Sparbank vare i mål, för vilka ej annorledes genom lag stadgas, lydande under allmän underrätt i den ort, där sparbankens styrelse enligt reglementet har sitt säte.

Förseelser, som omförmälas i 67 §, skola åtalas vid den underrätt, under vilken sparbanken enligt första stycket lyder.

72 §.

Enskilds förhållande till sparbank må ej i oträngt mål yppas.

73 §.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1924.

74 §.

Genom den nya lagen upphäves, i den mån ej nedan annorlunda stadgas, lagen angående sparbanker den 29 juli 1892, sådan den lyder efter de ändringar i eller tillägg till densamma, som innehållas i senare utfärdade författningar.

75 §.

I fråga om den nya lagens tillämpning å sparbank, vars reglemente blivit stadfäst, innan nya lagen trätt i kraft, skola följande bestämmelser lända till efterrättelse:

1) Äldre sparbank, som vill fortsätta sin verksamhet, vare pliktig att, där ej Konungen medgiver anstånd, före den 1 januari 1925 hava, i den mån det erfordras och ej annat följer av vad nedan stadgas, vidtagit sådana ändringar i sitt reglemente, att detsamma står i överensstämmelse med föreskrifterna i nya lagen, samt å ändringarna förskaffat sig Konungens befallningshavandes stadfästelse. Erfordras ej ändring av reglementet, skall sparbanken före nämnda dag hos Konungens befallningshavande hava gjort anmälan om att den vill fortsätta sin verksamhet. Så länge stadfästelse å nu föreskriven reglementsändring icke meddelats eller anmälan, som nyss sagts, icke blivit gjord, skola förut gällande bestämmelser äga tillämpning å sparbanken. Har ej sparbanken före ovan angivna dag erhållit stadfästelse eller gjort anmälan, varom här förmäles, och har ej Konungen medgivit anstånd, skall sparbanken genast ställas under utredning; och skall därvid stadgandet i 22 § i lagen den 29 juli 1892 äga motsvarande tillämpning.

2) Äldre sparbank må fortsätta sin verksamhet utan hinder därav, att sparbanken saknar grundfond eller att dess grundfond uppgår till lägre belopp än i 5 § sägs.

3) I äldre sparbanks reglemente må stadgas, att den del av huvudmännen, som skall utses av korporation eller myndighet, icke behöver vara tillsatt förrän å dagen för huvudmännens årssammanträde år 1926.

4) Därest för äldre sparbank föreskriften i 10 § första stycket nödvändiggör sådan ändring i huvudmännens sammansättning, att huvudman, vilken icke utsetts av korporation eller myndighet, som i nämnda lagrum sägs, skall ersättas av huvudman, tillsatt av dylik korporation eller myndighet, skall i sparbankens reglemente stadgas, att, sedan nya lagen vunnit tillämpning å sparbanken, nytt val av samtliga huvudmän skall verkställas så snart ske kan och sist å dagen för huvudmännens årssammanträde år 1926 samt att, intill dess samtliga sålunda föreskrivna

nyval ägt rum, äldre reglementsbestämmelser angående huvudmännens sammansättning och tillsättande skola lända till efterrättelse. Huvudman, som tillsatts, innan nya lagen vunnit tillämpning å sparbanken, och som icke enligt vad nu sagts är pliktig att avgå, vare, ändå att han tillsatts för längre tid, pliktig att avgå sist å årssammanträdet år 1935.

5) Har huvudman eller styrelseledamot i äldre sparbank valts för tid, som tilländagår efter den dag, då nya lagen vinner tillämpning å sparbanken, må han utan hinder därav, att han, vad angår styrelseledamot, icke är svensk medborgare eller att han är bosatt utom sparbankens verksamhetsområde eller är ledamot av styrelse för eller tjänsteman i annan sparbank eller direktör för eller tjänsteman i bankbolag, fortsätta utövandet av sitt uppdrag, till dess tiden därför utgår, dock ej längre än till huvudmännens årssammanträde år 1926. Är, då nya lagen vinner tillämpning å äldre sparbank, av sparbankens styrelseledamöter mer än en tredjedel ledamöter av styrelse för bankbolag, vare styrelseledamot ej av sådan anledning pliktig att avgå från sin befattning förrän å huvudmännens årssammanträde år 1928.

6) Överstiger viss insättares tillgodohavande hos äldre sparbank, då nya lagen vinner tillämpning å sparbanken, det belopp, vartill dylikt tillgodohavande jämlikt bestämmelsen i 22 § andra stycket högst må uppgå, utgör nämnda föreskrift ej hinder för sparbanken att, i den mån äldre bestämmelser medgiva sådant, låta samma tillgodohavande hos sparbanken innestå och ökas genom upplupen räntas läggande till kapitalet.

7) Äldre sparbank vare först efter utgången av år 1939 underkastad skyldighet att efterkomma bestämmelserna i 25 §; dock skall föreskriften i 25 § andra stycket, att inlåningen med avdrag av visst belopp ej må överstiga femtio gånger sparbankens fonder, av dylik sparbank iakttagas från och med år 1928. Har efter 1927 års utgång äldre sparbanks fondställning försämrats eller föreligger eljest särskild anledning att påkalla förbättring därav, äge Konungens befallningshavande, efter att hava inhämtat sparbanksinspektörens yttrande, föreskriva, att sparbanken må bedriva inlåning endast i viss mindre omfattning än sålunda medgivits; dock må sådan föreskrift ej göras strängare än den i 25 § meddelade. Konungen äger utöver vad i detta mom. sägs medgiva äldre sparbank anstånd med efterkommande av bestämmelserna i 25 §.

8) Har, då nya lagen vinner tillämpning å äldre sparbank, sparbanken lån mot pant av aktier eller lottbrev utlämnade till högre sammanlagt belopp än sparbankens fonder, utgöra vad i 26 § tredje stycket

stadgas ej hinder för sparbanken att, då dylikt lån förfaller, låta det omsättas mot oförändrad säkerhet. Efter den 1 januari 1935 må äldre sparbank ej hava lån utestående mot in-teckning i fartyg eller förlagsin-teckning; ej heller må efter sagda dag utlåningen mot pant av aktier eller lottbrev sammanlagt överstiga beloppet av sparbankens fonder.

9) Bestämmelsen om att sparbanks kassareserv, i den mån den skall överstiga etthundratusen kronor, icke må redovisas i in-teckningar behöver icke vara till fullo genomförd förrän vid upprättandet av bokslut för år 1934.

10) Innehar äldre sparbank, då nya lagen vinner tillämpning å sparbanken, egendom, som sparbank jämlikt 30 § ej må förvärva, vare sparbanken pliktig att, därest Konungens befallningshavande ej medgiver anstånd, före den 1 januari 1929 hava avyttrat sådan egendom.

11) Äldre sparbank vare, intill dess bokslut för år 1934 sker, fritagen från den skyldighet, som jämlikt 33 § må åligga sparbanken att vid balansräknings upprättande nedskryva sparbanken den 1 januari 1924 tillhöriga obligationer till deras verkliga värden; dock att sparbank, som begagnar sig av den sålunda medgivna befrielsen, icke må bokföra dylika obligationer till högre värden än de lägsta värden, vartill de må hava bokförts efter den 1 januari 1921. Så länge sparbank tillhöriga obligationer i balansräkning upptagas över deras verkliga värden, må grundfond eller ränta därå icke återbäras; ej heller må, där ej Konungens befallningshavande i särskilt fall det tillstodjer, uppkommen vinst användas annorledes än till avsättning till reservfond.

12) Vad i denna lag stadgas må icke verka inskränkning i den rätt, som enligt äldre sparbanks reglemente eller eljest gjort förbehåll kan tillkomma stiftare eller annan att återbekomma tillskjuten grundfond eller därå njuta ränta.

13) Tillstånd att utöva verksamhet vid avdelningskontor eller genom sparbankskommitté vare ej av nöden, där avdelningskontoret eller sparbankskommittén inrättats före den 1 maj 1920.

14) Sparbanksinspektören vare pliktig att tillhandaga jämväl sparbank, å vilken nya lagen icke vunnit tillämpning, med råd och uppsyningar angående lämpliga bedrivandet av sparbankens verksamhet.

76 §.

I fråga om medel, som för gift kvinnas räkning inestå i sparbank, skall bestämmelsen i 26 § i lagen den 29 juli 1892 i dess ursprungliga

lydelse fortfarande lända till efterrättelse, om äldre giftermålsbalken är tillämplig å makarnas förmögenhetsförhållanden.

77 §.

Om sparbanks konkurs är särskilt stadgat.

Förslag

till

Lag om ändrad lydelse av 8 § i lagen den 13 juli 1887 angående handelsregister, firma och prokura.

Häri genom förordnas, att 8 § i lagen den 13 juli 1887 angående handelsregister, firma och prokura skall i nedan angivna del erhålla följande ändrade lydelse:

8 §.

Var — — — firma.

I — — — fullgörande.

Från nu stadgade anmälningsskyldighet undantagas fartygsredare och rederier, aktiebolag, ömsesidiga försäkringsbolag, registrerade föreningar, solidariska bankbolag samt sparbanker.

Enkelt — — — föreskrivet.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1924.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 14 september 1922.*

Närvarande:

Statsråden LINDQVIST, THORSSON, OLSSON, SANDLER, NOTHIN, SVENSSON,
HANSSON, ÅKERMAN.

Efter gemensam beredning med chefen för justitiedepartementet anför chefen för finansdepartementet, statsrådet Thorsson:

Jag anhåller att nu ånyo få för Kungl. Maj:t anmäla frågan om en reformerad sparbankslagstiftning.

I proposition den 21 mars 1922, nr 147, föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att antaga vid propositionen fogade förslag till dels lag om sparbanker, dels lag om ändrad lydelse av 8 § i lagen den 13 juli 1887 angående handelsregister, firma och prokura. Propositionen vann emellertid ej riksdagens bifall.

Angående frågans förhistoria samt angående förslaget innehåll och motivering tillåter jag mig hänvisa till mina anföranden den 3 februari och den 21 mars 1922.

För vad sedermera i ärendet förekommit torde det däremot tillåtas mig att lämna en kortfattad redogörelse.

I anledning av propositionen och ett flertal motioner i ämnet avgav bankoutskottet den 26 maj 1922 utlåtande. Utskottet anförde däri, bland annat, följande:

Såsom ett utmärkande drag för sparbanksväsendet framstode vid en jämförelse med övriga penninginrättningar i främsta rummet frånvaron av enskilt vinstintresse hos sparbankernas stiftare och ledare, vilka i syfte att gagna det allmänna påtagit sig ansvaret och arbetet med sparbankernas bildande och skötsel. Frånvaron av det privata vinstintresset hade också tagit sig uttryck i gällande sparbankslags bestämmelser i fråga om dispositionen av vinst å sparbanks rörelse, enligt vilka sådan vinst under vissa förutsättningar och efter vissa regler kunde användas till åtgärder för väckande av håg till ökad sparsamhet eller till vissa välgörande eller allmännyttiga ändamål. Såsom anstalter med en i allmänhet enkel organisation hade flertalet sparbanker i regel genom enskilda personers uppoffring och frivilliga arbete kunnat förvaltas utan nämnda administrationskostnader eller i varje fall med mycket obetydliga sådana. Vid placeringen av insättarnas medel hade sparbankerna vidare i allmänhet undvikit affärsverksamhet av större omfattning och

huvudsakligen ägnat sig åt att tjäna fastighetskrediten (utom i vad anginge industrifastigheter), att stödja hantverk och därmed jämförliga smärre företag samt att tillgodose småfolkets lånebehov inom den ort, som utgjort sparbankens verksamhetsområde.

I dessa för sparbanksväsendet utmärkande drag torde man huvudsakligen hava att söka grunden till den lyckliga utveckling, dessa banker hittills nått, och förutsättningarna för deras stora insats till främjande av sparsamhet och företagsamhet. Tack vare dessa förutsättningar hade också sparbankerna, obundna av allt för ingående och stränga lagbestämmelser, i allmänhet förvaltats på ett sätt, som torde kunna sägas hava fullt motsvarat det förtroende, som från allmänhetens sida ställts på sparbankernas ledning. Ytterst sällsynta torde de fall vara, då till följd av en sparbanks otillfredsställande skötsel dess insättare lidit förluster.

Enbart den erfarenhet rörande sparbankernas verksamhet, som med hittillsvarande lag vunnits, torde sålunda enligt utskottets mening icke kunna anses giva stöd åt kravet på en fullständigt ny lagstiftning å detta område. Visserligen hade icke heller sparbankerna kunnat helt undgå att röna inflytande av de våldsamma omvälvningar, som under de senaste åren karakteriserat det ekonomiska livet i allmänhet. I sådant avseende kunde exempelvis erinras om de tendenser till en mindre önskvärd nybildning och filialbildning av sparbanker, som under inflationsperioden gjort sig märkbara och mot vilka vid 1920 års riksdag i sparbankslagen införts vissa bestämmelser av innehåll, att fastställelse å sparbanks reglemente skulle kunna vägras, då sparbanken prövades icke vara till nytta för det allmänna, att sparbank icke skulle äga att utan särskilt tillstånd inrätta avdelningskontor utom den ort, där styrelsen hade sitt säte, samt att huvudmän och styrelseledamöter i sparbank skulle vara bosatta inom det län, varinom sparbankens styrelse hade sitt säte. Det torde vidare vara att befara, att vissa sparbanker icke helt undgått förluster på grund av de katastrofer, som under den senaste tiden drabbat åtskilliga affärsföretag, framför allt vissa affärsdrivande banker. Olyckor av denna art, vilka närmast torde vara föranledda av de utav världskriget framkallade förhållandena, torde emellertid icke vara möjliga att förebygga ens genom de mest restriktiva lagbestämmelser. I detta avseende torde man kunna förvänta, att sparbankernas ledningar hämtat lärdom av erfarenheten. I varje fall syntes det utskottet uppenbart, att de abnorma förhållanden, som framkallats av en ekonomisk kris, icke borde läggas till grund för en lagstiftning i ämnet. Erfarenheten hade visat, att det ekonomiska livet besuttede en avsevärd elasticitet och efter en kris snart nog återtog normala funktioner. Lagstiftningen borde därför uppenbarligen avses icke för exceptionella utan för normala förhållanden och under kristider torde man i stället även för sparbankernas vidkommande vara hänvisad att tillgripa provisoriska undantagslagar, i den mån sådana vore erforderliga för att anpassa sparbankernas verksamhet efter för tillfället rådande förhållandena.

Om sålunda behovet av en helt ny sparbankslagstiftning, avsedd för normala ekonomiska förhållanden, enligt utskottets förmenande icke kunde anses äga tillräcklig grund i den praktiska erfarenheten, så hade icke heller vare sig från sparbankshåll eller från riksdagens sida någon begäran framställt om en fullständig revision av nu gällande sparbankslag. Vål hade vid olika tillfällen förslag framställt till ändringar beträffande vissa detaljer i sparbankslagen. Sålunda hade svenska sparbanksföreningen på ett möte år 1908, vid vilket sjuttiofem av landets sparbanker

varit representerade, beslutit att till Kungl. Maj:t ingå med anhållan om utredning angående inrättande av en fackmässig inspektion för rikets sparbanker, och i anledning härav hade under år 1910 en kommitté tillsatts med uppdrag att verkställa utredning rörande de ändringar i sparbankslagen, som kunde synas erforderliga. Det förslag, som av denna kommitté framlagts, hade emellertid icke föranlett någon åtgärd. Även inom riksdagen hade vid ett par tillfällen vissa detaljfrågor varit föremål för behandling.

Ehuru utskottet icke kunde finna en fullständig revision av gällande sparbankslagstiftning vara av erfarenheten påkallad, ansåge utskottet dock allt fortfarande en komplettering av 1892 års sparbankslag i vissa hänseenden erforderlig. I sådant avseende ville utskottet särskilt framhålla behovet av en reform beträffande sättet för huvudmännens tillsättande. Den i propositionen föreslagna anordningen i detta hänseende funne utskottet i stort sett tillfredsställande. Jämväl de bestämmelser, som av Kungl. Maj:t föreslagits beträffande styrelses sammansättning, hade utskottet funnit vara väl avvägda. Icke heller syntes det kunna förnekas, att i vissa andra hänseenden, exempelvis beträffande sättet för sparbanks likvidation och upplösning, särskilda föreskrifter vore erforderliga. Emellertid innehölle det framlagda lagförslaget dessutom en mängd andra genomgripande förändringar, ägnade att i väsentliga avseenden omgestalta de nuvarande grunderna för sparbankernas förvaltning. Rörande de flesta av dessa principiellt betydelsefulla bestämmelser hade på frågans förberedande stadium synnerligen delade meningar gjort sig gällande.

Utskottet hade vid ärendets behandling kommit till den uppfattningen, att Kungl. Maj:ts förslag icke borde oförändrat antagas. För ett tillförlitligt bedömande av de olika föreliggande förslagen erfordrades emellertid enligt utskottets mening, utöver de utredningar, som verkställts före propositionens framläggande, vissa ytterligare undersökningar för att utröna de ifrågasatta bestämmelsernas praktiska verkningar på sparbanker av olika omfattning och art. Den synnerligen begränsade tid, som för frågans handläggning stått utskottet till buds, hade icke medgivit vare sig dessa undersökningar eller den omformning av de särskilda lagbestämmelserna, som enligt utskottets mening erfordrades. Icke heller hade det med hänsyn till de övriga arbetsuppgifter, som påvilat utskottet, varit möjligt att i den gällande lagen inarbeta de delar av det föreliggande förslaget, vilka syntes vara av beskaffenhet att kunna i sin nuvarande avfattning godkännas. På grund härav hade utskottet ansett att, innan en reform av gällande sparbankslag företogs, frågan borde göras till föremål för en förnyad omprövning genom Kungl. Maj:ts försorg.

Det föreliggande lagförslaget syntes i första hand sträva att skydda insättarnas intressen, och i detta syftemål hade föreslagits åtskilliga bestämmelser framför allt till stärkande av sparbanks *soliditet*. Detta syfte vore även enligt utskottets mening värt allt beaktande, och till vinnande av detsamma borde givetvis vidtagas alla åtgärder, som vore möjliga utan att alltför strängt kringskära den rörelsefrihet, som sparbankerna hittills ägt och vilken, såsom förut framhållits, efter utskottets förmenande i stort sett icke missbrukats. Det ville emellertid förefalla utskottet, som om lagförslaget utgått från en uppfattning, vilken i allt för hög grad underkänt de tysta förutsättningarna för sparbanksväsendets lyckliga utveckling. Det främsta villkoret för ett tillfredsställande skydd av insättarnas intressen vore enligt utskottets mening, att sparbanken ägde en ansvarskännande och klok ledning. Därest sparbankernas utlåning icke bedreves på ett tillfredsställande sätt, torde varken de

föreslagna soliditetsbestämmelserna eller en sträng kontroll vara tillfyllest för att fullt tillvarataga insättarnas rätt. De svenska sparbankerna torde i allmänhet hava ägt goda ledningar, och de förslag beträffande samman-ättningar av styrelser och huvudmän, som av Kungl. Maj:t framlagts och till vilka utskottet uttalat sin anslutning, syntes ägnade att skapa ökad trygghet för att sparbankernas angelägenheter fortfarande komme att handhavas på ett även ur insättarnas synpunkt tillfredsställande sätt.

Utskottet förbisåge dock icke, att, utöver de allmänna förutsättningar, vilka av utskottet berörts, vissa ytterligare garantier för upprätthållande av sparbankernas soliditet kunde erfordras, och att de föreskrifter i detta avseende, vilka funnes i 1892 års sparbankslag, torde behöva kompletteras. Det syntes dock kunna ifrågasättas, huruvida de av Kungl. Maj:t föreslagna bestämmelserna beträffande relationen mellan sparbanks inlåning och fonder samt i fråga om värderingen av sparbanks tillgångar ur synpunkten av sparbanksväsendets lyckliga utveckling kunde anses väl avvägda. Det föreliggande lagförslaget syntes genom föreskrifterna om utvidgning av sparbankernas skyldighet att placera sina medel i vissa obligationer ägnat att försvåra, att sparbankernas tillgångar tillgodogjordes den ort, där de uppsamlats. Sparbankerna ägde för närvarande en synnerlig betydelse för fastighetskrediten och för tillgodoseendet av kommunernas lånebehov, och det syntes utskottet vara en angelägenhet av stor vikt, att icke genom alltför ingripande lagbestämmelser en omläggning av denna medelplacering nödvändiggjordes. Utskottet kunde fördenskull icke ansluta sig till den uppfattning, på vilken Kungl. Maj:ts förslag vore grundat, att fastighetsinteckningar inom halva taxeringsvärdet eller kommunlån icke skulle kunna godkännas såsom riskfria placeringar. Enligt lagförslaget 25 § skulle nämligen för denna del av sparbanks utlåning täckning erfordras, medan lån mot obligationer, utfärdade av staten, allmänna hypoteksbanken eller konungariket Sveriges stadhypotekskassa, godkändes såsom placering utan täckningsplikt.

Beträffande de ifrågavarande fastighetsinteckningarna finge visserligen erkännas, att under exceptionella förhållanden på fastighetsmarknaden desamma givetvis kunde förorsaka förluster och att de sålunda icke kunde anses riskfria i den mening, att de under en i vanlig ordning företagen likvidation vid vilket tillfälle som helst kunde väntas inbringa det belopp, vartill de i vederbörande sparbanks balansräkning upptagits. Detta torde emellertid med samma berättigande kunna sägas om obligationerna, vilkas värde ständigt vore underkastat större eller mindre växlingar och vilka därför uppenbarligen kunde förorsaka förluster. Vid starka kursfluktuationer torde sålunda en sparbank med stor obligationsportfölj, som helt eller delvis anskaffats under ogynnsamt prisläge, lätt kunna råka i svårigheter, även om dess ställning i övrigt vore synnerligen god. I allmänhet torde därför enligt utskottets förmenande fastighetsinteckningar inom halva taxeringsvärdet — utskottet frånsåge härvid industri- och skogsfastigheter — böra kunna betraktas såsom i lika mån riskfria som placeringar i obligationer. Förevarande spørsmål borde emellertid enligt utskottets uppfattning, i all synnerhet som, på sätt ovan framhållits, ej någondera av de här avhandlade placeringarna teoretiskt kunde betraktas såsom riskfri, icke enbart ses ur den berörda synpunkten, i vad mån den ena eller den andra säkerheten vid en eventuell likvidation kunde befaras innebära större eller mindre förlustrisk. Avgörande hänsyn borde uppenbarligen tagas även till frågan, huruvida de föreslagna bestämmelserna kunde anses ändamålsenliga för ett fortsatt lyckligt

bedrivande av sparbankernas länepolitik. Ur denna synpunkt måste beträffande sparbankernas medelplacering en lättnad i kravet på obligationsinnehav till förmån för fullgoda fastighetsinteckningar och kommunlån anses påkallad.

Jämväl i fråga om åtgärder till tryggande av sparbanks *likviditet* föresloges i propositionen en betydande skärpning av gällande bestämmelser. Såvitt utskottet hade sig bekant, hade erfarenheten icke givit vid handen, att sparbankerna under normala förhållanden haft några väsentliga svårigheter att vid behov erhålla likvida medel. Sparbanksledningarna visste i allmänhet väl, vid vilka tidpunkter större påfrestningar på bankens kassa vore att vänta och vidtog i tid åtgärder för att möta dessa påfrestningar: utlåningen minskades tillfälligt eller medel anskaffades på löpande räkning i en förlagsbank, vare sig en affärsbank eller en större sparbank, med vilken samarbete uppehöles. Givet vore, att under sådana ekonomiska omvälvningar, vilka kunde framkallas av krig eller andra liknande exceptionella förhållanden, påfrestningar kunde uppstå av den art, att sparbankernas likviditet i större utsträckning sattes i fara. Dylika förhållanden vore emellertid uppenbarligen att hänföra till sådana omständigheter, vilka borde föranleda särskilda provisoriska undantagsbestämmelser och till vilka hänsyn ej borde tagas vid en lagstiftning, avsedd för normala förhållanden. Därest likväl efter förnyad prövning även för vanliga förhållanden särskilda åtgärder från det allmänna sida skulle anses påkallade till tryggande av sparbankernas likviditet, ville det förefalla utskottet, att sådana åtgärder skulle kunna vidtagas utan att tillgripa de av Kungl. Maj:t föreslagna bestämmelserna, vilka syntes ägnade att i alltför hög grad binda sparbankernas frihet i fråga om medelplaceringen. I varje fall syntes de i 29 § av lagförslaget intagna bestämmelserna i sin föreslagna avfattning icke böra lagfästas, förrän en undersökning verkstälts, huruvida icke andra utvägar till vinnande av det avsedda syftet lämpligen kunde väljas. Sålunda torde det böra prövas, huruvida icke antingen i lagstiftningsväg en form kunde finnas för en utvidgning av det redan förefintliga samarbetet mellan olika sparbanker eller ett institut kunde skapas för att — i analogi med privatbankernas rediskontering i riksbanken — bereda sparbankerna möjlighet att genom en återbelåning av fullgoda fastighetsinteckningar tillgodose sitt behov av likvida medel.

Bland huvudpunkterna i propositionen märktes vidare förslaget till en utvidgad *tillsyn* över sparbankernas verksamhet. Det torde icke kunna förnekas, att den kontroll, som för närvarande utövades huvudsakligen genom de av länsstyrelserna utsedda ombuden, icke kunde anses helt tillfredsställande. Detta hade även tidigare från olika håll framhållits. Kungl. Maj:t hade i propositionen ifrågasatt, att den centrala inspektionsmyndigheten skulle utgöras endast av en sparbanksinspektör. Konungens befallningshavandes hittillsvarandes befogenheter skulle i huvudsak bibehållas oförändrade; dock skulle ingripande mot sparbank i frågor, som anginge dess rörelse eller bokföring, kunna ske endast efter framställning av sparbanksinspektören.

Mot det förslag, som sålunda framlagts, hade utskottet funnit vägnade invändningar kunna göras. Det kunde visserligen ej förnekas, att en sakkunnig *råd-givande* myndighet för sparbankernas verksamhet kunde vara av visst värde. Å andra sidan måste det enligt utskottets mening ifrågasättas, huruvida en fördelning, på sätt Kungl. Maj:t föreslagit, av själva kontrollen över sparbankerna mellan två myndigheter, en lokal och en central, vore ägnad att befrämja en fullt effektiv tillsyn. Det syntes vidare kunna befaras, att kostnaderna för den centrala inspek-

tionsmyndigheten, vilka enligt Kungl. Maj:ts förslag visserligen till en början skulle bliva relativt begränsade, i framtiden snart nog kunde komma att väsentligt stiga genom sparbanksinspektionens utvidgning till ett fullständigt ämbetsverk, vars sammansättning redan skisserats av de sakkunniga. På sålunda anförda skäl hade utskottet icke ansett sig böra biträda Kungl. Maj:ts förslag, så mycket mindre som utskottet icke kunnat känna sig övertygat, att icke med lämpliga kompletteringar av det gällande systemet en i stort sett tillfredsställande kontroll över sparbankerna kunde vinnas. Huvudvikten låge enligt utskottets mening härvid på att Konungens befallningshavande vid utseendet av allmänna ombud läte sig angeläget vara att härtill förordna endast erfarna och för uppgiften fullt kvalificerade personer, något som hittills ingalunda alltid syntes hava varit fallet. Ändamålsenligt torde emellertid vara, att i administrativ väg dels gäves lämplig erinran härom, dels ock meddelades enhetliga bestämmelser rörande ombudens åligganden.

Av angivna skäl hade utskottet icke ansett sig kunna tillstyrka ett bifall till Kungl. Maj:ts förslag, och ej heller, med hänsyn till den begränsade tid, som för ärendets behandling stått till utskottets förfogande, kunnat vare sig verkställa den omarbetning av Kungl. Maj:ts förslag, som för dess antagande synt utskottet erforderlig, eller företaga ett inarbetande i den gällande lagen av de bestämmelser i det föreliggande förslaget, vilka syntes vara av beskaffenhet att kunna i oförändrad avfattning godkännas. Utskottet ville emellertid ej förneka, att en omarbetning i vissa hänseenden av gällande sparbankslag kunde anses önskvärd. Utskottet hade endast velat framhålla, att en sådan omarbetning syntes kunna ske utan så genomgripande förändringar i grunderna för sparbankernas verksamhet och förvaltning, som i det föreliggande förslaget ifrågasatts. Över huvud taget borde efter utskottets förmenande vid en omarbetning av gällande sparbankslagstiftning såsom en huvudregel uppställas, att icke andra ändringar i densamma företoges än sådana, som utav erfarenheten visats vara av behovet oundgängligen påkallade. I själva verket syntes det utskottet kunna ifrågasättas, huruvida i alla avseenden enhetliga bestämmelser lämpligen kunde meddelas beträffande alla landets olika sparbanker, vilka i fråga om struktur och omfattning växlade ifrån små sockensparbanker med en synnerligen obetydlig omslutning till stora läns- eller stadssparbanker. Vid en blivande revision av 1892 års sparbankslag syntes vidare böra tagas hänsyn till den omständigheten, att sparbanksväsendet hittills vunnit sin utbredning väsentligen inom södra och mellersta Sverige och till önskvärdheten av att icke genom alltför stränga lagbestämmelser försvåra en nybildning av sparbanker i Norrland, där de i många avseenden olikartade förhållandena allt fortfarande torde påkalla bibehållandet av en relativt stor rörelsefrihet i fråga om sparbankernas anordnande. Ej heller torde vid en sådan revision böra förbises angelägenheten av att icke genom lagens ingripanden framtinga en ändring av det hittills rådande lyckliga förhållandet, att sparbankerna tack vare en enkel och föga kostsam administration samt över huvud taget till följd av en relativ rörelsefrihet kunnat upprätthålla en lägre marginal mellan in- och utlåningsräntan än varje annan penninginrättning i landet och på grund härav med framgång kunnat upptaga tävlan med affärsbankerna.

Utskottet ville slutligen framhålla, att någon olägenhet av ett uppskov med revision av sparbankslagen icke syntes vara att befara, så mycket mindre som det föreliggande förslaget ingalunda skulle komma att förbättra ställningen för de sparbanker, som till följd av den rådande ekonomiska krisen vore i behov av tillfälligt

stöd från det allmännas sida. I syfte att understödja dessa sparbanker hade Kungl. Maj:t genom särskild proposition framlagt förslag till lag om rätt för sparbank att bilda säkerhetsfond, vilket förslag utskottet i huvudsak tillstyrkt.

Under återopande av det sålunda och i övrigt anförda hemställde utskottet, bland annat, att Kungl. Maj:ts proposition nr 147 icke måtte av riksdagen bifallas.

När bankoutskottets utlåtande föredrogs i riksdagen — i första kammaren den 31 maj och i andra kammaren den 1 juni 1922 — uttalade jag av skäl, beträffande vilkas innebörd det torde tillåtas mig hänvisa till kamrarnas protokoll, den önskan, att riksdagen icke måtte godkänna bankoutskottets motivering. Efter yrkanden i vardera kammaren biföllo också dessa utskottets hemställan men med uteslutande av motiveringen.

*Departementis-
chefen.
Behovet av
en reform.*

För min del är jag av den bestämda uppfattningen, att frågan om en reformerad sparbankslagstiftning tränger till en snar lösning, och kan ej dela bankoutskottets vid sistlidna riksdag uttalade mening, att någon olägenhet av ett uppskov med en revision av sparbankslagen icke lär vara att befara. Såsom motiv för sin uppfattning har utskottet endast anført, att det i propositionen framlagda förslaget ingalunda skulle komma att förbättra ställningen för de sparbanker, som till följd av den rådande ekonomiska krisen vore i behov av tillfälligt stöd från det allmännas sida. Det förhåller sig nog tyvärr i själva verket så, att sådana sparbankers ställning icke kan förbättras genom enbart lagstiftning utan att därför — om hjälp är möjlig — fordras ekonomiskt bistånd. Den ifrågasatta nya lagstiftningen förutsätter emellertid, att sådant skall kunna lämnas. Och statsmakterna hava annorledes visat sin goda vilja att träda ekonomiskt emellan genom sin medverkan vid bildandet av Aktiebolaget Kreditkassan av år 1922, vilket ju har till ändamål, bland annat, att bispringa sparbankerna. Den ifrågasatta lagstiftningen vill emellertid ej endast bereda rum för eventuell ekonomisk mellankomst. Den vill också åstadkomma något mer, nämligen i möjligaste mån skapa garantier för att hjälpen skall bliva effektiv, så att sparbanken, sedan den kommit på fötter, tvingas så bedriva sin verksamhet, att ej ställningen åter försämras. Nya sparbanker böra även vid sin bildning hava det stöd, som ligger i en klokt avvägd lagstiftning med syfte, bland annat, att främja en måttlig fondbildning till insättarnas säkerhet. Måhända invändes häremot, att även utan lagstiftning försiktighet skulle komma att iakttagas. Med allt erkännande av den kloket och den insikt, varmed sparbankernas ledning i det vida övertvägande antalet fall bedrivit sin uppgift, kan jag emellertid ej för-

dölja, att undantagsvis en mindre förutseende ekonomisk politik synes hava gjort sig gällande. Det är för sådana fall och ej för de väl skötta sparbankerna, som lagstiftningen är behövlig. Lagstiftningen bör just binda sparbankerna i allmänhet vid en sådan politik, som de välskötta sparbankerna i alla händelser skulle bedriva, något som givetvis innebär, att för de senare sparbankerna lagstiftningen ej kommer att kännas som något tvång.

Det må så vara, att förlusterna i sparbankerna hittills ej varit så betydande; på många håll synes dock hos sparbankerna själva den uppfattningen råda, att faran för förluster än ej är förbi. Skulle det till äventyrs finnas någon sparbank, vilkens ställning är så undergrävd, att den i verkligheten står på balans, fastän detta ej nu synes i balansräkningen, är enligt mitt förmenande en allvarsam fara förenad därmed. Varje ny insättning i en sådan sparbank betyder, att insättaren omedelbart tillskyndas förlust såtillvida, att hans tillgodohavande blir mindre värt än de insatta medlen. Det är ju möjligt, att sparbanken kan förr eller senare förbättra sin ställning genom anskaffande av säkerhetsfond eller annorledes, men det kan ock hända, att likvidation är oundviklig. Är detta händelsen, är det mest sannolikt, att ett uppskov endast ökar förlusten. Den ifrågasatta nya lagstiftningen lämnar helt andra möjligheter än den gamla att bringa klarhet i sådana förhållanden genom sina regler om inspektionen, sättet för balansräknings upprättande m. m. utan att dock tvinga en svag sparbank att företaga en brådstörtad likvidation.

De nu anförda synpunkterna och andra sådana, vilka enligt mitt förmenande med styrka tala för genomförandet av den nya lagstiftningen snarast möjligt, torde kunna sammanfattas i en enda: önskemålet att bibehålla och stärka allmänhetens förtroende för sparbanksverksamheten. Denna får ej råka mer eller mindre i misskredit på grund av att kanske en eller annan enstaka sparbank ej förmår göra rätt för sig. Det ligger, menar jag, synnerlig vikt vid att i tid vidtaga möjligast effektiva åtgärder för att bevara den värdefulla tillgång, som ligger i en stark sparbanksrörelse.

Bankoutskottet synes närmast hava tänkt sig, att den reform i sparbankslagstiftningen, som även av utskottet erkännes såsom behövlig, borde åvägabringas genom ändringar i den gällande lagen. Häremot vill jag framhålla, att en inarbetning i den gällande lagen av de bestämmelser, som av utskottet vitsordats såsom erforderliga, skulle föranleda så betydande omarbetningar, att i alla händelser föga skulle

*Formen för
den nya
lagstiftningen.*

återstå av den gamla uppställningen. Någon anledning att föredraga detta senare alternativ, när ett fullständigt nytt förslag föreligger utarbetat, kan jag ej finna. Huvudsaken är dock, att ur den gamla lagens realinnehåll vad som befinnes lämpligt upptages i den nya lagen. Detta har i själva verket i största utsträckning skett i det framlagda förslaget. Att grundtankarna i den gamla lagen i detsamma återfinnas, visar sig bäst därav, att för det stora flertalet sparbanker någon omläggning av verksamheten ej kommer att erfordras.

Ändringar i lagförslaget.

Emellertid anser jag icke, att det lagförslag, som i proposition förelagts 1922 års riksdag, bör ånyo framläggas i alldeles oförändrad form. Det av sakkunniga på sin tid framlagda förslaget hade i anledning av erinringar, särskilt från sparbanksföreningens sida, undergått omarbetning med hänsynstagande i betydande grad till dessa erinringar. Även mot det omarbetade förslaget framställdes emellertid såväl från sparbankshåll som inom riksdagen anmärkningar och önskemål, vilka jag funnit mig kunna tillmötesgå.

Jag har under hand överlagt angående dessa önskemål med medlemmar av sparbanksföreningens styrelse. Härefter har en omarbetning av förslaget verkställts inom finansdepartementet.

Jag torde böra påpeka, att jag ansett omarbetningen böra bedrivas med en viss skyndsamhet, då det givetvis är önskvärt, att det lagråd, som granskat lagförslaget i dess helhet, också skall, innan det avlöses av ett nytt lagråd, hinna avgiva utlåtande över ändringsförslaget.

Sparbankernas soliditet.

Bland bestämmelserna i förslaget till lag om sparbanker torde de, som avse att tillgodose kravet på sparbankernas soliditet, i diskussionen hava tilldragit sig den största uppmärksamheten. Till dessa bestämmelser torde främst vara att hänföra föreskrifterna i 33 § om tillgångars och speciellt obligationers upptagande i balansräkningen samt stadgandet i 25 § om förhållandet mellan sparbankers inlåning och deras fonder eller den s. k. fondrelationen. Då frågan om obligationernas värdering är att anse som i viss mån primär i förhållande till spørsmålet om fondrelationen, skall den här först upptagas.

Obligationers upptagande i balansräkningen.

Sakkunniga hade endast föreslagit den allmänna bestämmelsen (i 33 § 1), att sparbankers tillgångar ej finge i balansräkning upptagas vare sig över sina verkliga värden eller till högre belopp än som motsvarade kostnaderna för deras förvärvande eller anskaffande, samt därutöver be-

träffande obligationer den särskilda föreskriften (i 33 § 5), att sådana ej finge utom i vissa undantagsfall upptagas till högre värde än i närmast föregående balansräkning. I avgivna ytiranden gjordes emellertid gällande, att sakkunnigförslaget skulle medföra ett otillfredsställande osäkerhetstillstånd, samt att det därför vore nödvändigt att i lagen upptaga en generell regel, efter vilken värdering av obligationer skulle ske. Sparbanksföreningen föreslog i sådant avseende en bestämmelse, enligt vilken sparbank tillhöriga obligationer icke skulle få upptagas till högre värde än att avkastningen av desamma minst utginge efter en räntesats, motsvarande medeltalet av inlåningsräntan i rikets samtliga sparbanker under de tio sista år, för vilka officiell statistik finnes utkommen i tryck, med tillägg av tre fjärdedels procent för förvaltningskostnader och skälig vinstmarginal. De, som jämte sparbanksföreningen påkallat upptagandet i lag av regler för obligationernas värdering, hade i allmänhet anslutit sig till sparbanksföreningens förslag, somliga dock med mindre väsentliga avvikelser, såsom att tillägget för förvaltningskostnader och vinstmarginal borde sättas till allenast en halv procent.

Av skäl, som jag ej torde böra nu upprepa, förordade jag i stället den bestämmelse, som upptogs i propositionen, nämligen att obligationer, utfärdade av staten, allmänna hypoteksbanken eller konungariket Sveriges stadshypotekskassa, icke skulle anses upptagna över sina verkliga värden, om de upptagits till gällande marknadsvärden eller till sådana värden, att obligationernas avkastning utginge efter en räntefot, motsvarande medeltalet av riksbankens officiella diskontosatser under de senast tilländagångna tio åren. Den sålunda föreslagna medeltalsberäkningen skulle, menade jag, ej mycket skilja sig från den av sparbanksföreningen förordade. I motsats till sparbanksföreningen ansåg jag, att en föreskrift, att marknadsvärdet ej skulle få läggas till grund för värderingen, skulle verka allt för sträng emot många sparbanker och ofta omöjliggöra obligationsköp. Vid varje tillfälle, då marknadsvärdet vore högre än det beräknade medelvärdet, skulle ju nämligen en *omedelbar* nedskrivning till detta värde vara erforderlig.

Man har emellertid på sina håll inom sparbankskretsar förmenat, att även propositionens värderingsgrunder vore för stränga, varjämte man önskat få fastställd en värderingsregel också för andra än de i propositionen upptagna s. k. guldkantade obligationerna.

Innebörden av de olika förslagen torde framgå av följande tabell, där kol. 1 betecknar sparbanksföreningens förslag, kol. 2 propositionens medeltalsvärden, kol. 3 dessa värden minskade med 0.25 (mera härom i

det följande) och kol. 4 den efter obligationernas marknadsvärden beräknade procentuella avkastningen på statens 3.6 procents obligationer av år 1887. Det torde böra anmärkas, att tillfredsställande uppgifter om de sedermera omförmälda treoch-enhalvprocentsobligationernas marknadsvärden ej kunnat erhållas beträffande de tidigare åren, då statens obligationer ej noterades, och att även vissa av de i kol. 4 upptagna siffrorna av liknande skäl äro något osäkra.

	Inlånings- ränta + 0.75	Diskonto	Diskonto — 0.25	Ränta å statsobl.
	1	2	3	4
31 december 1911.....	5.295	4.941	4.691	—
» 1912.....	5.282	4.971	4.721	4.09
» 1913.....	5.298	5.071	4.821	4.39
» 1914.....	5.325	5.134	4.884	4.80
» 1915.....	5.379	5.212	4.962	5.41
» 1916.....	5.413	5.216	4.966	5.03
» 1917.....	5.398	5.174	4.924	5.63
» 1918.....	5.397	5.279	5.029	5.71
» 1919.....	5.427	5.448	5.198	5.71
» 1920.....	5.492	5.678	5.428	6.99
» 1921.....	¹ 5.55	5.871	5.621	5.50

¹ Antagen approximativ siffra.

För bättre överskådlighe't skull har jag på grundval av förenämnda tabell låtit upprätta ett diagram, vilket torde få såsom bilaga fogas vid statsrådsprotokollet (bil. 2). Av diagrammet framgår med all tydlighet, att propositionen i regel och synnerligast under normala förhållanden giver det mot sparbankerna mindre stränga resultatet. Värdering skulle nämligen enligt propositionen vid varje i tabellen angiven tidpunkt fått ske efter en kapitaliseringsprocent, motsvarande den lägsta av de siffror, som upptagas i kol. 2 och kol. 4. Endast vid årsskiftena 1919—1920 och 1920—1921 skulle sparbanksföreningens förslag medgivit en lägre kapitaliseringsprocent, i förra fallet praktiskt taget betydelselös och i senare fallet uppgående till ej fullt två tiondedels procent.

Vid en jämförelse mellan de olika alternativen framstår det, att den linje i diagrammet, som betecknar propositionens medeltalsberäkning, utan att förete några alltför skarpa språng smidigare än den linje, som

betecknar sparbanksföreningens förslag, ansluter sig till den linje, som betecknar obligationernas saluvärden vid årsskiftena, och alltså utgör ett riktigare uttryck för de faktiska förhållandena. Sparbanksföreningens förslag erbjuder i själva verket så få variationer — dess största differens är enligt tabellen ungefär en fjärdedels procent — att man med nästan lika stor fördel skulle kunna i lagen föreskriva viss bestämd procent, efter vilken kapitalisering alltid skulle få ske. Härtill komma de av mig i statsrådet den 3 februari 1922 framhållna rent praktiska fördelarna med en lösning i anslutning till de officiella diskontosatserna i stället för till medeltalen av sparbankernas inlåningsräntor.

Om jag sålunda icke kan finna anledning att nu slå in på en helt annan linje i fråga om metoden för värdering av obligationer, är jag emellertid villig såtillvida modifiera den av mig förordade metoden, att den genomgående kommer att ställa sig mindre sträng mot sparbankerna än sparbanksföreningens förslag. Ett sådant resultat synes mig lättast kunna vinnas på det sätt, att kapitaliseringen av avkastningen äger rum efter en procentsiffra, som med tjugofem hundradedelar understiger medeltalet av riksbankens officiella räntesatser under de senast tilländagångna tio åren. Med den säkerhetsspärr, som ligger därutinnan, att obligationer ej få upptagas över anskaffningsvärdet och i regel ej få uppskrivas, tror jag, att man skall våga sträcka sig så långt i sina medgivanden utan fara för att balansräkningarna skola behöva betecknas som missvisande.

Även den linje, som betecknar den sålunda modifierade medeltalsberäkningen, har införts å diagrammet.

Också därutinnan anser jag mig böra tillmötesgå önskningarna å sparbankshåll, att en uttrycklig regel meddelas för värdering även av andra obligationer än guldkantade. Lika litet som de guldkantade obligationerna torde dessa kunna anses för högt värderade, om de upptagits till sina marknadsvärden. För övrigt synes det mig lämpligt att följa ett förslag, som motionsvis framlades för 1922 års riksdag (motion II: 289), nämligen att obligationerna finge upptagas till värden, vilka förhölle sig till medeltalsvärdena på guldkantade obligationer på samma sätt som obligationernas marknadsvärden förhölle sig till varandra. För att erhålla tillräcklig precision i bestämmelsen, torde det emellertid vara erforderligt, att den ifrågasatta jämförelsen sker med något visst slag av guldkantade obligationer. Det är nämligen ej säkert, att marknadsvärdena ens å samtliga statsobligationer förhålla sig till varandra som deras avkastningar, enär kurserna påverkas av hänsyn till utlottnings- och konverteringsmöjligheter m. m. Ehuru det måhända kan anses tekniskt mindre

Bihang till riksdagens protokoll 1923. 1 saml. 18 häft. (Nr 22.) 6

tilltalande, finner jag alltså ingen annan utväg än den antydda, nämligen att i lagtexten införa vissa obligationer såsom normgivande. Efter verkställda undersökningar har jag funnit det lämpligast att såsom sådana antaga obligationer av statens nu utelöpande tre och en halv procents räntelån, bland annat på den grund att inlösen av sådana obligationer från statens sida inom överskådlig tid knappast kan väntas ifrågakomma.

Det är givet, att en uträkning av de värden, till vilka obligationer enligt det nu anförda högst skulle få upptagas, kan erbjuda svårigheter för enskilda sparbanker. Jag förutsätter också, att en sådan uträkning årligen skulle verkställas av sparbanksinspektören och bringas till de enskilda sparbankernas kännedom.

Fondrelationen.

Jag övergår nu till föreskrifterna i 25 § om fondrelationen.

De sakkunniga hade utan meningsskiljaktighet föreslagit, att sparbank skulle vara pliktig att redovisa fonder, uppgående till minst fyra procent av insättarnas behållning, minskad med det belopp, som för sparbankens räkning inestode i riksbanken eller inländskt bankbolag (25 §); äldre sparbank skulle dock vara berättigad att med Konungens befallningshavandes tillstånd hålla lägre fonder än nyss sagts, nämligen — under förutsättning att den relation, som vid tidpunkten för lagens ikraftträdande förefunnos emellan dess fonder och dess inlåning, icke därigenom försämrades — lägst två procent av insättarnas behållning, minskad enligt förut angiven grund [75 § under 7]). Därest sparbank icke hölle den föreskrivna relationen, skulle den vara skyldig att träda i likvidation (58 §). För att sparbankerna icke skulle allt för hårt träffas av nämnda bestämmelser föreslogs tillika, att sparbank under vissa förutsättningar skulle kunna skaffa sig en tillfällig fondförstärkning genom att bilda s. k. säkerhetsfond (34 §), samt att sparbank skulle kunna erhålla högst ett års anstånd med att återställa rubbad fondställning (58 §). I ett stort antal avgivna yttranden — och bland dessa sparbanksföreningens och de flesta sparbankernas — föreslogs emellertid i stället, att fonderna skulle bestämmas till viss procent av insättarebehållningen, minskad med så stort belopp, som av vederbörande sparbank placerats på ett 'riskfritt' sätt. Såsom 'riskfria' placeringar betecknades av sparbanksföreningen dels insättningar i riksbanken eller inländskt bankbolag, dels inköp av eller lån mot fullgoda obligationer, dels lån mot inteckningar inom halva taxeringsvärdet i vissa fastigheter och dels slutligen lån, varför kommun eller annan dylik samfällighet vore

ansvarig. I de övriga yttrandena varierades begreppet 'riskfri' placering något, men i stort sett överensstämde de olika yttrandena på denna punkt. Någon bestämd relation föreslogs icke i sparbanksföreningens yttrande; i andra yttranden angåvos olika procenttal.

Propositionens förslag överensstämde i huvudsak med de sakkunnigas, dock med den modifikation, att lika med banktillgodohavanden betraktades kassabehållning och till marknadsvärdet bokförda guldkantade obligationer.

Även mot propositionens bestämmelser riktades emellertid kritik, och man anslöt sig tämligen allmänt till sparbanksföreningens ståndpunkt. Bland andra synes bankoutskottet närmast hava varit böjd för en sådan lösning.

Med hänsyn till den centrala ställning, som denna fråga intagit i diskussionen, torde det vara på sin plats att i korthet belysa innebörden av de olika förslagen. En närmare redogörelse ur vissa synpunkter återfinnes i mitt yttrande till statsrådsprotokollet den 3 februari 1922.

Att ett behov av fonder för sparbankerna förefinnes, har vitsordats av samtliga, som uttalat sig i ämnet. Även därom att fonderna böra stå i visst förhållande till storleken av de av sparbanken förvaltade medlen synes i stort sett enighet kunna anses råda. Sparbanken måste ju i sin tur placera medlen och göra dem räntebärande, och dessa placeringar måste alltid vara förenade med större eller mindre risk.

Sparbankssakkunniga och årets proposition hava ställt sig på den ståndpunkten, att varje sparbank har dels goda och dels mindre goda placeringar, samt att en genomsnittlig riskprocent skulle kunna fastställas. Att till marknadsvärdet bokförda guldkantade obligationer enligt propositionen voro fria från fondtäckning, kan visserligen synas utgöra ett mindre avsteg från denna princip men innebär egentligen endast, att dylika papper, vilka i regel kunna utan förlust omedelbart omsättas i penningar, på sitt sätt äro att likställa med kontanter och banktillgodohavanden, vilka icke kunna anses vara i egentlig mening »placerade».

Sparbanksföreningens förslag återigen ville åstadkomma en differentiering mellan mer och mindre riskfria placeringar; för de förra ansågs icke någon fondtäckning erforderlig, för de senare åter skulle behövas en stark fondtäckning, som man snarast synes hava tänkt sig till tio i stället för propositionens fyra procent.

Fördelarna med detta senare system skulle ligga dels däri, att detta system mer än det förra toge hänsyn till de olika sparbankernas verkliga risker, dels ock däri, att det skulle giva möjlighet att på ett

smidigare sätt anpassa sig efter den nya lagstiftningens fonderingskrav genom en successiv omflyttning av tillräcklig del av sparbankernas medel i s. k. riskfria placeringar, för vilka fondtäckning ej behövdes. Under den tioårsperiod, som ansåges erforderlig såsom övergångstid, innan de nya fondbestämmelserna skulle träda i full kraft, förfölle automatiskt alla amorteringslån mot personlig borgen, och sparbankerna kunde utan att vålla de gamla låntagarna några svårigheter företaga de erforderliga omplaceringarna.

De skäl, som företrädesvis föranledde mig att tillstyrka propositionens ståndpunkt, kunna i korthet sammanfattas på följande sätt. Inga placeringar äro enligt min mening fullt riskfria. En alldeles påtaglig risk förefinnes exempelvis beträffande obligationer, bokförda på sätt 33 § tillåter till högre värde än marknadsvärdet. Blir sparbanken nödsakad realisera dessa, är det utan vidare klart, att den åsamkas förlust med skillnaden mellan saluvärdet och bokförda värdet, och fondtäckning för denna skillnad erfordras. Såsom i det stora hela mera riskfria skulle jag vilja beteckna inteckningar i vissa fastigheter inom halva taxeringsvärdet ävensom kommunallån. Detta tillåter jag mig särskilt framhålla gentemot bankoutskottet, som synes hava föreställt sig, att propositionen utgått från att dylika placeringar vore mera riskfyllda än obligationer. Någon fondtäckning erfordrades emellertid enligt min mening för alla placeringar. Propositionens ståndpunkt var, enligt vad som framgår av de i statsrådsprotokollet framlagda siffrorna, såtillvida mindre sträng än sparbanksföreningens förslag, som det senare skulle tvinga ett betydligt större antal sparbanker att stärka sin fondställning än vad propositionens bestämmelser skulle göra. I de allra flesta av de fall, där fondstärkning krävdes enligt båda förslagen, erfordrades en kraftigare sådan enligt sparbanksföreningens förslag än enligt propositionen. Att detta ej var en tillfällighet, bestyrkes i sin mån därav, att preliminära uppgifter för årsskiftet 1921—1922 angående sparbankernas fondställning m. m., vilka ställts till mitt förfogande av sparbanksföreningen, i stort sett visa ett liknande resultat. Anpassningen efter propositionens förslag kunde däremot icke ske på samma sätt som enligt sparbanksföreningens, d. v. s. genom omplacering i s. k. täckningsfria säkerheter. Det synes inom riksdagen på sina håll hava antagits, att meningen varit, att anpassningen skulle ske genom inköp av täckningsfria obligationer. Det må så vara, att tillfälligtvis lagens bestämmelser hade kunnat fyllas på detta sätt; kravet på värdering till marknadsvärdet hade dock medfört, att en sparbank ej i längden kunnat bygga på denna metod.

En sparbanksinspektör torde i regel hava avrått från en sådan utväg att anpassa sig efter lagens fonderingskrav. Anpassningen enligt propositionen skulle i stället ske genom en verklig fondökning, vilken måhända i många fall ej kunnat åstadkommas utan en, om ock synnerligen obetydlig, ökning av marginalen mellan ut- och inlåningsränta. En tillräcklig övergångstid måste stipuleras för att ej vålla onödiga svårigheter. En invändning, att en sådan marginalökning vore till skada för antingen långgivare eller låntagare eller bådadera, kunde bemötas dels därmed, att fondförstärkningen företoges i långgivarens intresse, dels därmed, att det för många låntagare kunde vara bättre att få lån mot någon tiondedels procent högre ränta än att ej få något lån alls. Det sistnämnda bleve nämligen följd, om den lånsökande blott kunde anskaffa — låt vara förstklassig — namnborgen eller inteckning utom halva taxeringsvärdet men sparbanken vore tvungen omplacera medlen i s. k. riskfria säkerheter. I nu anmärkta förhållande ligger måhända hela frågans kärnpunkt: propositionens förslag möjliggör i större utsträckning än sparbanksföreningens förslag lån mot personlig borgen och s. k. sekundära inteckningar. Detta skäl var också för mig det avgörande i valet mellan de båda ståndpunkterna. Den av sparbanksföreningen åberopade statistiken bekräftade enligt min uppfattning, hurusom även på lån mot andra än s. k. riskfria säkerheter sparbankerna i allmänhet gjort endast obetydliga förluster, och att även denna gren av sparbankernas utlåningsverksamhet vore av största betydelse. Någon större omläggning av sparbankernas verksamhet i detta avseende fanu jag för min del ej önskvärd, om ock på sina håll större försiktighet kunde vara av nöden.

I anledning av de från så många håll framställda önskemålen vill jag emellertid gärna i möjligaste mån tillgodose de synpunkter, som företrätts av sparbanksföreningen. Salunda har jag intet emot att upptaga differentieringen mellan s. k. mer och mindre riskfria placeringar i huvudsaklig anslutning till sparbanksföreningens — även vid riksdagen motionsvis framförda — förslag. Endast den obetydliga ändringen anser jag böra vidtagas, att de i stort sett betydelselösa kategorierna »lån mot skattkammarväxlar och obligationer» ej upptagas såsom likställda med direkta placeringar i sådana säkerheter, samt att lån mot inteckning i växande skog likaledes undantagas. Ett avskiljande av växande skog underlättas numera genom de nya reglerna för fastighetstaxeringen, enligt vilka särskilt s. k. »skogsvärde» redovisas för värde av växande skog. Å andra sidan anser jag den lättnad kunna medgivas i fonderingskravet, att relationen bestämmes till åtta i stället för

motionsvis föreslagna tio procent av de placeringar, vilka betecknas som mindre riskfria. Denna modifikation synes mig önskvärd ur den synpunkten, att lån mot sekundära säkerheter ej böra alltför mycket försvåras. Emellertid kan jag av skäl, som jag förut anfört, ej helt uppgiva kravet på fondtäckning för de s. k. riskfria placeringarna. Ett i lagen fixerat fonderingskrav skulle lätteligen kunna komma att betraktas som maximinorm eller i varje fall anses beteckna det normalt erforderliga. En samstämmig uppfattning torde emellertid råda därom, att *alla* sparbanker behöva fonder. Därför läser också krav på fondering böra i lagen uppställas för alla sparbanker. Detta synes mig lämpligen kunna ske i den form, att såsom minimum av fonder fastställs två procent på hela sparbankens inlåning, sedan dock från inlåningens belopp avdragits kontanta medel och banktillgodohavanden. En dylik bestämmelse torde knappast komma att för någon enda sparbank skärpa det krav på fondökning, som den nyss omförmälda huvudbestämmelsen skulle medföra, men utgör å andra sidan en maning till sparbankerna att ej över hövan försvaga sin redan förefintliga fondställning.

Även med dessa bestämmelser är det min förhoppning, att de svaga sparbankerna, om de erhålla tillräckligt lång övergångstid, skola kunna utan alltför betydande omläggningar av sin utlåningsrörelse fylla lagens krav på fondering genom en successiv ökning av fonderna. Jag betonar, att detta enligt min uppfattning är det mest önskvärda och anser övergångsbestämmelserna böra formuleras i syfte att medge fullt tillräckligt anstånd. Kravet på fondtäckning skall sålunda ej träda i full kraft förrän år 1940. Från och med år 1928 skall dock sparbanken uppfylla tvåprocentsvillkoret. På Konungen må ankomma att i särskilda fall bevilja ytterligare anstånd.

Jag har haft under övervägande en annan möjlighet att särskilt med hänsyn till den sekundära fastighetskrediten mildra fonderingskravet för andra än s. k. riskfria säkerheter, nämligen att medgiva sparbankerna att i stället för de av mig nu upptagna fonderingsbestämmelserna tillämpa dem, som föreslagits av sparbankssakkunniga, därest dessa bestämmelser skulle visa sig i särskilda fall vara mindre stränga. Jag har emellertid befarat, att en föreskrift av sådan innebörd skulle alltför mycket försvåra tillämpningen av bestämmelser, som i varje fall torde te sig nog så invecklade för de lekmän, vilka lagen närmast kommer att beröra.

Vad själva detaljutformningen av 25 § beträffar, vill jag endast framhålla, att jag anser fordran på obligationernas upptagande till

marknadsvärdet kunna uppgivas, då täckningen för de mindre riskfria placeringarna bestämts så högt som till åtta procent men å andra sidan obligationerna ej få undantagas vid fondernas beräkning efter den subsidiära tvåprocentsbestämmelsen.

Slutligen torde ytterligare ett förhållande förtjäna påpekas. Enligt propositionen kunde en skärpning av kravet på obligationernas värdering enligt 33 § anses ligga däri, att värderingen i balansräkningen i ett eller annat fall måste uppfylla också fordringarna i den vid vissa tidpunkter strängare värderingsnormen enligt 25 §. Med den av mig nu förordade lösningen bortfaller denna skärpning, och även i detta avseende medges alltså en lindring beträffande normerna för obligationers upptagande i balansräkningen.

Vad härefter frågan om sättet för inspektionens anordnande beträffar, fastslår jag, att samstämmighet synes råda därntinnan, att en ändring av den nuvarande ordningen är nödvändig för vinnande av större effektivitet. Det är i fråga om sättet för ändringen som meningskiljaktigheter förefinnas. Inspektionen

Propositionen har föreslagit tillsättandet av en särskild sparbanksinspektör med placering inom finansdepartementet och dessutom en skärpning i möjligaste måtto av länsstyrelsernas tillsyn, medan bankoutskottet närmast synes luta åt en utveckling av det nuvarande systemet utan central tillsynsmyndighet.

I själva verket har sparbanksföreningens hemställan om inrättande av en särskild sparbanksinspektörsbefattning varit en av impulserna till igångsättande av den utredning, varav resultatet nu föreligger. Någon anledning att motsätta mig detta önskemål från sparbankerna har jag för min del ej kunnat finna, då i detta fall sparbankernas intresse i påtaglig grad sammanfaller med det allmännas.

Bankoutskottets motiv för ett avstyrkande i denna punkt av propositionen har jag svårt att förstå. Utskottet har medgivit, att en sakkunnig *radgivande* myndighet för sparbankernas verksamhet kunde vara av ett visst värde, men har ifrågasatt, om en fördelning av kontrollen på en lokal och en central myndighet vore ägnad att befrämja kontrollens effektivitet.

Vad först den senare frågan — om kontrollens effektivitet — beträffar, så lär ett närmare ingående på propositionens bestämmelser ådagalägga, att gränserna för den enes och andres verksamhet blivit tydligt utstakade. Det ansvar, som åligger länsstyrelsens ombud, minskas

i ingen mån genom sparbanksinspektörens existens — en granskning av sparbankernas verksamhet av den art, som allmänna ombuden skola företaga, kan en inspektör givetvis endast undantagsvis medhinna. Även om det skall visa sig möjligt att såsom allmänna ombud förvärva personer av högre kompetens än som hittills stundom varit att tillgå, torde det också för dessa ombud vara en styrka att hava en verkligt sakkunnig person att rådföra sig med. En inspektör skulle givetvis också genom sin ställning och särskilda sakkunskap äga en auktoritet, som knappast i regel kunde tillkomma den, vilken endast undantagsvis sysslar med sparbanksfrågor. Utan tvivel komme också blotta existensen av en sakkunnig inspektionsmyndighet, vars granskning när som helst kunde riskeras, att utgöra en hälsosam påminnelse om det allmännas vaksamhet, i kontrollavseende i det stora hela troligen av än större värde än resultatet av de faktiskt verkställda inspektionerna.

Bankoutskottets ståndpunkt lämnar däremot knappast något rum för den rådgivande verksamhet, som även utskottet funnit önskvärd. Det allmänna ombudet kan i regel ej äga förutsättningar att tjänstgöra som rådgivare. En inspektör däremot, hämtad, såsom det givetvis varit meningen, från sparbanksmännens egen krets, måste genom hela sin verksamhet bliva i synnerlig grad skickad att meddela råd och anvisningar. Behovet av en sådan rådgivare kan knappast bättre inses av andra än av sparbanksmännen själva, och många sådana hava ju bekräftat detta behov. Men tydligt är även för den utomstående, att under de år, som äro avsedda för den nya lagstiftningens gradvisa genomförande, en rådgivare för sparbankerna skulle vara av utomordentligt värde såsom i de särskilda fallen meddelande anvisningar om lämpligaste sättet för genomförande av erforderlig fondrelation, verkställande av avskrivningar m. m.

Vad vidare kostnadsfrågan beträffar, blir den kostnad, som åsamkas statsverket genom inrättande av en sparbanksinspektör, obetydlig, och även sparbankernas bidrag skulle bli föga kännbara. Den utökning av länsstyrelsernas kontroll, som bankoutskottet synes hava avsett, skulle väl dels i och för sig knappast bliva mindre kostsam än propositionens anordning med hänsyn till det stora antal kompetenta krafter, som måste anskaffas. Men dels skulle den också för statsverket bliva vida kännbarare, då man väl knappast kunde ifrågasätta samma bidrag från sparbankerna för en närmast revisionell granskning som för en rådgivare åt sparbankerna. Härtill kommer, att utbytet av kostnaderna enligt propositionen skulle bliva större, då även kravet på rådgivande verksamhet därigenom tillgodosåges.

Erfarenheterna från våra grannländer, där centrala inspektionsmyndigheter finnas, lära endast bestyrka den ifrågasatta anordningens lämplighet. Slutligen vill jag också framhålla, att den senaste tidens erfarenheter från vårt eget land enligt min mening tala för dess snara genomförande. Till någon ändring i denna punkt har jag alltså ej funnit anledning.

Jag övergår nu till att i korthet beröra de detaljändringar, som jag efter förenämnda överläggningar med vissa sparbanksmän ansett böra vidtagas. *Detaljfrågor.*

I 4 § andra stycket har införts en bestämmelse, att vid ansökning om inrättande av sparbank skall fogas, bland annat, en av stiftarna godkänd plan angående sparbankens tillämnade verksamhet under de tre första verksamhetsåren. Då önskemålen om en sådan bestämmelse vidhållits av målsmän för sparbankerna och bestämmelsen utan tvivel kan vara till nytta, har jag ej velat motsätta mig densamma. 4 §.

I 11 § fjärde stycket har vidtagits den ändring, att det kategoriska förbudet för ledamot av styrelse eller tjänsteman i annan sparbank att vara styrelseledamot utvidgats att avse även direktör och tjänsteman i bankbolag. Rätten för styrelseledamöter eller tjänstemän i bankbolag att vara ledamöter i sparbanks styrelse har däremot utvidgats att avse högst en tredjedel i stället för enligt det tidigare förslaget en fjärdedel av samtliga styrelseledamöter. 11 §.

Det i 22 § stadgade insättningsmaximum, som ej utan Konungens befallningshavandes medgivande får överskridas, har höjts från 20,000 till 30,000 kronor. I stället har den i 75 § 6) stadgade övergångsbestämmelsen, enligt vilken Konungens befallningshavande skulle kunna medgiva äldre sparbanker med högre insättningsmaximum dispens i detta avseende, utbytt mot en bestämmelse, som lämnar vid lagens ikraftträdande redan inestående större tillgodohavanden ograverade. En undersökning av den sista tillgängliga sparbanksstatistiken, för år 1919, har visat, att högre maximum än 30,000 kronor då endast varit stadgat för ett fåtal sparbanker och dessa ej bland de största. Man har också framhållit, att det vore olämpligt, att äldre sparbanker finge en mera gynnad ställning härvidlag än nya sådana. 22 §.

25 § har berörts i den allmänna motiveringen. 25 §.

- 28 §. Ändring av 28 §:s formulering har skett i anslutning till den nya lydelsen av 25 § genom att i stället för den förut förekommande uppräknningen införa en hänvisning till 25 §.
- 29 §. Vad 29 § beträffar, ha några avgörande skäl icke synts mig föreligga att motsätta sig det med styrka framställda önskemålet, att av sparbanks kassareserv högst 100,000 (i stället för enligt tidigare förslag 50,000) kronor skulle få redovisas i fastighetsinteckningar av det slag, som i 25 § omförmälas.
- 30 §. I 30 § har tillmötesgått sparbanksföreningens även motionsvis i riksdagens framkomna önskan, att för förvärv av fastighet för sparbanks inrymmande i visst fall skall fordras Konungens befallningshavandes godkännande.
Det har bragts till min kännedom, att inom sparbankskretsar förehavas planer å bildandet av en ekonomisk förening med huvudsaklig karaktär av garantikassa för att lämna stöd åt svagare sparbanker. En sådan åtgärd synes mig i hög grad beaktansvärd. Möjlighet har på den grund synts mig böra beredas sparbank att förvärva andel i sådan förening, och bestämmelse i dylikt syfte har meddelats i form av ett nytt fjärde stycke i 30 §. En garanti har likvisst ansetts böra stadgas i form av fordran på att föreningens reglemente skall vara godkänt av Konungen.
- 33 §. I fråga om 33 § hänvisas till den allmänna motiveringen.
- 36 §. Den ändring har vidtagits i 36 §, att grundfond jämte utfäst ränta därå skall få återbäras, dels då reservfonden uppgår till belopp, som motsvarar tio gånger grundfonden, dels ock då reservfonden uppgår till tio procent av insättarebehållningen enligt senaste bokslut. Villkoren för återbärande av grundfond hava härigenom gjorts väsentligt lindrigare.
- 73 och 75 §§. Den ifrågasatta nya lagstiftningen kan givetvis ej tänkas träda i kraft förrän den 1 januari 1924. Bestämmelse härom har införts i 73 §. I anslutning härtill hava samtliga övergångstider i 75 § förlängts, i regel med ett år. Föröfrigt hava de ändringar gjorts i 75 §, att punkt 5) omformulerats i anslutning till den föreslagna nya lydelsen av 11 §, att punkt 6), på sätt förut vid 22 § nämnts, likaledes omskrivits, samt att punkt 7) omarbetats och gjorts lindrigare i anledning av 25 §:s nya bestämmelser om fondrelationen.

Föredraganden uppläser härfter det inom finansdepartementet upprättade såsom bilaga nr 1 vid detta protokoll fogade förslaget till ändringar av 4, 11, 22, 25, 28, 29, 30, 33, 36, 73 och 75 §§ i det förslag till lag om sparbanker, som i proposition nr 147 förelagts 1922 års riksdag, och hemställer, att lagrådets yttrande över förslaget må för det ändamål § 87 regeringsformen omförmäler genom utdrag av protokollet inhämtas.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan finner Hans Maj:t Konungen gott bifalla.

Ur protokollet:
Georg Z. Topelius.

Bilaga I.

Förslag
till
Lag om sparbanker.

4 §.

Stiftarna skola hos Konungens befallningshavande i det län, inom vilket sparbankens styrelse skall hava sitt säte, söka stadfästelse å reglementet.

Vid ansökningen, som skall vara underskriven av samtliga stiftare, skall fogas försäkran av stiftarna, att det belopp, vartill grundfonden enligt reglementet skall uppgå, blivit tecknat, ävensom en av stiftarna godkänd plan över sparbankens verksamhet under de tre första verksamhetsåren.

Stadfästelse må ej meddelas, där ej sparbanken prövas vara nyttig för det allmänna samt reglementet finnes överensstämma med denna lag ävensom med lag och författningar i övrigt.

11 §.

Ledamöterna av sparbanks styrelse skola väljas för viss tid, högst fem år; dock må tiden utgå allenast å dagen för huvudmännens års-sammanträde.

Styrelseledamot må, ändå att den tid, för vilken han blivit vald, ej gått till ända, kunna genom beslut av huvudmännen skiljas från uppdraget.

Avgår styrelseledamot, innan den tid, för vilken han blivit vald, gått till ända, åligge det övriga styrelseledamöter att ofördrojligen föranstalta om val av ny ledamot i den avgångnes ställe; dock må, om suppleant finnes, med sådant val anstå till nästa års-sammanträde med huvudmännen.

Styrelseledamot må ej vara tjänsteman i sparbanken, där ej sådant är i reglementet uttryckligen medgivet, ej heller ledamot av styrelse för eller tjänsteman i annan sparbank eller direktör för eller tjänsteman i bankbolag. Av styrelsens ledamöter må ej mer än en tredjedel tillika vara ledamöter av styrelse för bankbolag.

Styrelseledamot må i sådan egenskap uppbära arvode endast så

vitt det uttryckligen medgives i reglementet; dock att arvode icke må utgå av andra medel än avkomsten av sparbankens fonder.

22 §.

Sparbank må ej driva annan inlåningsrörelse än å motboksräkning; dock att sparbank må för fyllande av tillfälligt penningbehov begagna kredit å löpande räkning eller kreditivräkning i riksbanken eller inländskt bankbolag eller annorledes upptaga lån.

En och samma insättares tillgodohavande må icke annorledes än genom upplupen räntas läggande till kapitalet ökas utöver visst i reglementet bestämt belopp, högst trettiotusen kronor; dock må Konungens befallningshavande, då särskilda skäl därtill föranleda, meddela sparbank tillstånd att i fråga om viss insättares tillgodohavande höja det sålunda bestämda beloppet.

Ej må sparbank ikläda sig skyldighet att annorledes än viss tid, minst en månad, efter uppsägning återbetala insatta medel; styrelsen dock lämnat öppet att, då sådant prövas kunna ske utan olägenhet, medgiva utbetalning utan avvaktan på uppsägningstidens utgång.

25 §.

Sparbank må inlåna penningar

dels till ett belopp, för vilket full täckning hos sparbanken finnes i kontanta penningar, i fordringar hos riksbanken eller inländskt bankbolag, i riksgäldskontorets skattkammарväxlar, i statens, Sveriges allmänna hypoteksbanks, konungariket Sveriges stadshypotekskassas eller andra fullgoda obligationer eller i fordringar på grund av lån, för vars fulla gäldande kommun eller dylik samfällighet är ansvarig, eller varför säkerheten utgöres av inteckning inom hälften av senast fastställda taxeringsvärdet uti annan i stad, köping eller municipalsamhälle belägen fastighet än industrifastighet eller uti jordbruksfastighet å landet, därvid i jordbruksfastighets taxeringsvärde ej må inräknas värdet av växande skog;

dels ock därutöver till ett belopp av högst tolv och en halv gånger sparbankens fonder.

I intet fall må dock inlåningen med avdrag av ett belopp motsvarande sparbankens kassa och dess fordringar hos riksbanken eller inländskt bankbolag, överstiga femtio gånger sparbankens fonder.

28 §.

Lån av sparbanks medel må ej utlämnas mot skuldförbindelse, för vars uppfyllande ledamot av sparbankens styrelse eller i sparbanken

anställd tjänsteman i egenskap av huvudgäldenär eller löftesman svarar, utan så är, att till säkerhet för lånets fulla belopp ställes pant av sådana obligationer eller inteckningar, som i 25 § omförmälas.

29 §.

Sparbank vare skyldig att i tillgångar, vilka kunna med lätthet förvandlas i penningar, redovisa ett belopp, som tillsammans med sparbankens ineliggande kassa motsvarar minst en tiondedel av insättarnas behållning enligt senaste bokslut. Dylig kassareserv skall utgöras av riksgäldskontorets skattkamarväxlar eller sådana obligationer, som i 25 § omförmälas, eller fordran hos riksbanken eller inländskt bankbolag; dock må av kassareserv högst etthundratusen kronor utgöras av inteckningar av sådan beskaffenhet, som i 25 § sägs.

30 §.

Sparbank må ej förvärva fast egendom, så vitt fråga ej är om fastighet, som är avsedd för sparbankens inrymmande. Vill sparbank förvärva eller förbättra fastighet, som nyss sagts, för belopp, vilket sammanlagt med det belopp, vartill sparbanken förut tillhörig fastighet av enahanda art enligt 33 § bör uppskattas, överstiger en fjärdedel av sparbankens fonder, skall frågan härom hänskjutas till huvudmännens prövning; och må åtgärden ej vidtagas, där ej minst två tredjedelar av de i frågans avgörande deltagande huvudmännen uttalat sig därför samt beslutet tillika vinner Konungens befallningshavandes stadfästelse.

Sparbank må ej förvärva annan lös egendom än penningar, obligationer, av rörelsen betingade fordringar samt sådana inventarier, som anskaffas för rörelsen eller till fastighet, som sparbanken äger.

Utän hinder av vad i första och andra styckena stadgats må sparbank till skyddande av fordran på offentlig auktion eller fondbörs inköpa egendom, som är för fordringen utmätt eller pantsatt.

Ej heller må vad i andra stycket sägs utgöra hinder för sparbank att använda högst en tiondedel av sparbankens fonder till förvärv av andel i ekonomisk förening med av Konungen fastställt reglemente, vilken har till ändamål att utgöra en sammanslutning av svenska sparbanker för tillgodoseende av gemensamma intressen.

Har sparbank förvärvat egendom enligt vad ovan sagts, må sparbanken för egendomens försäljande eller tillgodogörande i övrigt vidtaga de åtgärder, som må finnas lämpliga; dock att egendom, vilken inköpts till skyddande av fordran, i varje fall skall avyttras, så snart det kan ske till belopp, som täcker fordringen.

33 §.

Jämte vad i förordningen angående handelsböcker och handelsräkningar är stadgat gälla i avseende å upprättandet av sparbanks balansräkning:

1) Sparbankens tillgångar må ej upptagas vare sig över sina verkliga värden eller till högre belopp än som motsvara kostnaderna för deras förvärvande eller anskaffande.

Obligationer må ej anses upptagna över sina verkliga värden, om de upptagits till gällande marknadsvärden eller till nedan angivna värden, nämligen:

beträffande obligationer av statens före lagens ikraftträdande upptagna med tre och en halv procent ränta löpande räntelån: värdet av obligationernas avkastning, kapitaliserad efter en räntefot, som med en fjärdedels procent understiger medeltalet av riksbankens officiella diskontosatser under de senast tilländagångna tio åren; samt

beträffande övriga obligationer: de värden, som förhålla sig till värdet på obligationer av statens förenämnda med tre och en halv procent ränta löpande räntelån, beräknat på sätt nu sagts, såsom obligationernas marknadsvärden förhålla sig till varandra.

2) I den mån ej annat följer av vad nedan under 4) och 5) stadgas, må tillgångarna dock upptagas till högre belopp än som motsvara kostnaderna för deras förvärvande eller anskaffande, så framt sådant särskilt angives i den förvaltningsberättelse styrelsen enligt 32 § har att avlämna.

3) Osäkra fordringar skola upptagas endast till de belopp, varmed de beräknas komma att inflyta, varjämte värdelösa fordringar skola avskrivas.

4) Fast egendom, avsedd till stadigvarande bruk för sparbanken, må ej i vidare mån än som betingas av därå nedlagda förbättringar upptagas till högre värde än det, vartill den varit uppförd i närmast föregående fastställda balansräkning.

5) Obligation må ej upptagas till högre värde än det, vartill den varit uppförd i närmast föregående fastställda balansräkning, därest icke värdeökningen samtidigt tages i anspråk till täckande av förlust, som uppstått å sparbankens rörelse, eller till motsvarande nedsättning av annan tillgångs bokförda värde.

6) De belopp, vartill sparbankens särskilda fonder uppgå, skola vart för sig i balansräkningen uppföras bland skulderna.

7) Organisations- eller förvaltningskostnader må ej uppföras såsom tillgång.

Vad i förenämnda förordning stadgas om balansräknings införande i inventariebok skall i stället avse dess införande i den i 31 § omnämnda huvudboken.

Beträffande uppställandet av vinst- och förlusträkning gälle, att densamma skall upptaga sparbankens inkomster av och utgifter för rörelsen under året samt angiva verkställda avskrivningar.

36 §.

Skall jämlikt förbehåll i sparbanks reglemente grundfond eller del därav med den ränta, som må vara utfäst, återbäras, må det ej ske annat än i den mån reservfonden uppgår till belopp, som motsvarar antingen tio gånger grundfonden eller ock en tiondedel av insättningarnas behållning enligt senaste bokslut; ej heller må återbäring ske, så länge säkerhetsfond, där sådan bildats, ej återbetalts eller om genom återbäringen det förhållande, som skall förefinnas emellan sparbankens inlåning och fonder, skulle rubbas. Ränta å grundfond må ej beräknas efter högre räntefot än sex för hundra om året.

73 §.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1924.

75 §.

I fråga om den nya lagens tillämpning å sparbank, vars reglemente blivit stadfäst, innan nya lagen trätt i kraft, skola följande bestämmelser lända till efterrättelse:

1) Äldre sparbank, som vill fortsätta sin verksamhet, vare pliktig att, där ej Konungen medgiver anstånd, före den 1 januari 1925 hava, i den mån det erfordras och ej annat följer av vad nedan stadgas, vidtagit sådana ändringar i sitt reglemente, att detsamma står i överensstämmelse med föreskrifterna i nya lagen, samt å ändringarna förskaffat sig Konungens befallningshavandes stadfästelse. Erfordras ej ändring av reglementet, skall sparbanken före nämnda dag hos Konungens befallningshavande hava gjort anmälan om att den vill fortsätta sin verksamhet. Så länge stadfästelse å nu föreskriven reglementsändring icke meddelats eller anmälan, som nyss sagts, icke blivit gjord, skola förut gällande bestämmelser äga tillämpning å sparbanken. Har ej sparbanken före ovan angivna dag erhållit stadfästelse eller gjort anmälan, varom här förmäles, och har ej Konungen medgivit anstånd, skall sparbanken genast ställas under utredning; och skall därvid stadgandet i 22 § i lagen den 29 juli 1892 äga motsvarande tillämpning.

2) Äldre sparbank må fortsätta sin verksamhet utan hinder därav, att sparbanken saknar grundfond eller att dess grundfond uppgår till lägre belopp än i 5 § sägs.

3) I äldre sparbanks reglemente må stadgas, att den del av huvudmännen, som skall utses av korporation eller myndighet, icke behöver vara tillsatt förrän å dagen för huvudmännens årssammanträde år 1926.

4) Därest för äldre sparbank föreskriften i 10 § första stycket nödvändiggör sådan ändring i huvudmännens sammansättning, att huvudman, vilken icke utsetts av korporation eller myndighet, som i nämnda lagrum sägs, skall ersättas av huvudman, tillsatt av dylik korporation eller myndighet, skall i sparbankens reglemente stadgas, att, sedan nya lagen vunnit tillämpning å sparbanken, nytt val av samtliga huvudmän skall verkställas så snart ske kan och sist å dagen för huvudmännens årssammanträde år 1926 samt att, intill dess samtliga sålunda föreskrivna nyval ägt rum, äldre reglementsbestämmelser angående huvudmännens sammansättning och tillsättande skola lända till efterrättelse. Huvudman, som tillsatts, innan nya lagen vunnit tillämpning å sparbanken, och som icke enligt vad nu sagts är pliktig att avgå, vare, ändå att han tillsatts för längre tid, pliktig att avgå sist å årssammanträdet år 1935.

5) Har huvudman eller styrelseledamot i äldre sparbank valts för tid, som tilländagår efter den dag, då nya lagen vinner tillämpning å sparbanken, må han utan hinder därav, att han, vad angår styrelseledamot, icke är svensk medborgare eller att han är bosatt utom sparbankens verksamhetsområde eller är ledamot av styrelse för eller tjänsteman i annan sparbank eller direktör för eller tjänsteman i bankbolag, fortsätta utövandet av sitt uppdrag, till dess tiden därför utgår, dock ej längre än till huvudmännens årssammanträde år 1926. Är, då nya lagen vinner tillämpning å äldre sparbank, av sparbankens styrelseledamöter mer än en tredjedel ledamöter av styrelse för bankbolag, vare styrelseledamot ej av sådan anledning pliktig att avgå från sin befattning förrän å huvudmännens årssammanträde år 1928.

6) Överstiger viss insättares tillgodohavande hos äldre sparbank, då nya lagen vinner tillämpning å sparbanken, det belopp, vartill dylikt tillgodohavande jämlikt bestämmelsen i 22 § andra stycket högst må uppgå, utgör nämnda föreskrift ej hinder för sparbanken att, i den mån äldre bestämmelser medgiva sådant, låta samma tillgodohavande hos sparbanken innestå och ökas genom upplupen räntas läggande till kapitalet.

7) Äldre sparbank vare först efter utgången av år 1939 underkastad skyldighet att efterkomma bestämmelserna i 25 §; dock skall

föreskriften i 25 § andra stycket, att inlåningen med avdrag av visst belopp ej må överstiga femtio gånger sparbankens fonder, av dylik sparbank iakttagas från och med år 1928. Har efter 1927 års utgång äldre sparbanks fondställning försämrats eller föreligger eljest särskild anledning att påkalla förbättring därav, äge Konungens befallningshavande, efter att hava inhämtat sparbanksinspektörens yttrande, föreskriva, att sparbanken må bedriva inlåning endast i viss mindre omfattning än sålunda medgivits; dock må sådan föreskrift ej göras strängare än den i 25 § meddelade. Konungen äger medgiva äldre sparbank anstånd utöver vad i denna punkt sägs med efterkommande av bestämmelserna i 25 §.

8) Har, då nya lagen vinner tillämpning å äldre sparbank, sparbanken lån mot pant av aktier eller lottbrev utlämnade till högre sammanlagt belopp än sparbankens fonder, utgöra vad i 26 § tredje stycket stadgas ej hinder för sparbanken att, då dylikt lån förfaller, låta det omsättas mot oförändrad säkerhet. Efter den 1 januari 1935 må äldre sparbank ej hava lån utestående mot in-teckning i fartyg eller förlagsin-teckning; ej heller må efter sagda dag utlåningen mot pant av aktier eller lottbrev sammanlagt överstiga beloppet av sparbankens fonder.

9) Bestämmelsen om att sparbanks kassareserv, i den mån den skall överstiga 100,000 kronor, icke må redovisas i in-teckningar behöver icke vara till fullo genomförd förrän vid upprättandet av bokslut för år 1934.

10) Innehar äldre sparbank, då nya lagen vinner tillämpning å sparbanken, egendom, som sparbank jämlikt 30 § ej må förvärva, vare sparbanken pliktig att, därest Konungens befallningshavande ej med-giver anstånd, före den 1 januari 1929 hava avyttrat sådan egendom.

11) Äldre sparbank vare, intill dess bokslut för år 1934 sker, fritagen från den skyldighet, som jämlikt 33 § må åligga sparbanken att vid balansräknings upprättande nedskriva sparbanken den 1 januari 1924 tillhöriga obligationer till deras verkliga värden; dock att sparbank, som begagnar sig av den sålunda medgivna befrielsen, icke må bokföra dylika obligationer till högre värden än de lägsta värden, vartill de må hava bokförts efter den 1 januari 1921. Så länge sparbank tillhöriga obligationer i balansräkning upptagas över deras verkliga värden, må grundfond eller ränta därå icke återbäras; ej heller må, där ej Konungens befallningshavande i särskilt fall det tillstodjer, uppkommen vinst användas annorledes än till avsättning till reservfond.

12) Vad i denna lag stadgas må icke verka inskränkning i den rätt, som enligt äldre sparbanks reglemente eller eljest gjort förbehåll

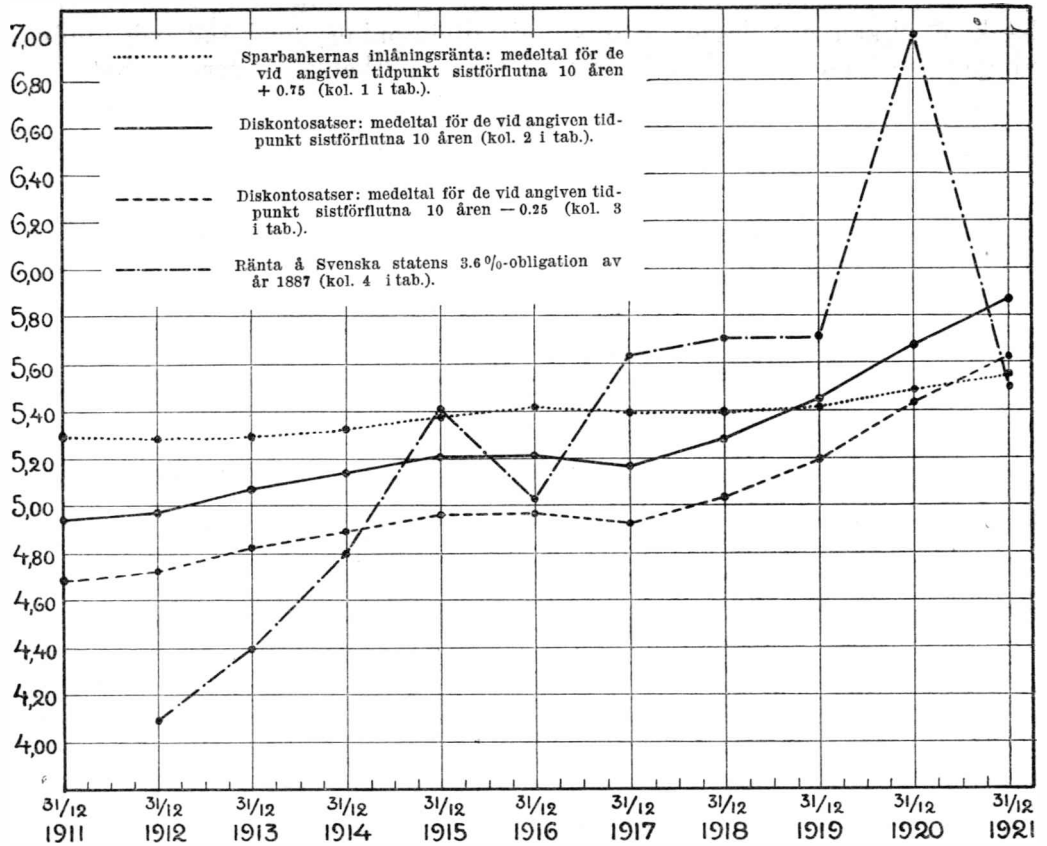
kan tillkomma stiftare eller annan att återbekomma tillskjuten grundfond eller därå njuta ränta.

13) Tillstånd att utöva verksamhet vid avdelningskontor eller genom sparbankskommitté vare ej av nöden, där avdelningskontoret eller sparbankskommittén inrättats före den 1 maj 1920.

14) Sparbanksinspektören vare pliktig att tillhandagå jämväl sparbank, å vilken nya lagen icke vunnit tillämpning, med råd och upplysningar angående lämpliga bedrivandet av sparbankens verksamhet.

Bilaga 2.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd fredagen den 6 oktober 1922.

Närvarande:

Justitierådet BERGLÖF,
Regeringsrådet ERNBERG,
Justitieråden MOLIN,
APPELBERG.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 14 september 1922, hade Kungl. Maj:t förordnat, att för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamål lagrådets yttrande skulle inhämtas över upprättat förslag till *ändringar av 4, 11, 22, 25, 28, 29, 30, 33, 36, 73 och 75 §§ i det förslag till lag om sparbanker, som i proposition nr 147 förelagts 1922 års riksdag.*

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av t. f. byråchefen för lagärenden i finansdepartementet Carl W. U. Kuylenstierna.

Förslaget föranledde ej annan erinran, än att vid 30 § anfördes av regeringsrådet *Ernberg*:

I fjärde stycket av förevarande paragraf stadgas såsom villkor för sparbanks befogenhet att förvärva andel i ekonomisk förening, som där avses, att föreningens reglemente vunnit Konungens fastställelse. Huruvida här med uttrycket reglemente avses föreningens stadgar i den bemärkelse, vari detta uttryck användes i lagen om ekonomiska föreningar, eller något annat, exempelvis vissa allmänna grunder för föreningens organisation och verksamhet, framgår ej med tydlighet. Det förefaller emellertid som om det för ifrågavarande ändamål borde vara tillfyllest, ifall fastställelseprövningen begränsades på sist antydda sätt.

Oberoende av om så sker eller icke, torde man böra utgå ifrån, att fastställelseprövningen kommer att till större eller mindre del röra ämnen, som enligt lagen om ekonomiska föreningar skola inflyta i föreningens stadgar. Lagligheten av stadgarna skola enligt samma lag (75 §) vid ansökan om registrering av desamma till alla delar prövas av Konungens befallningshavande. Ifall den förberedande prövning, som skulle ankomma på Konungen, erhåller formen av fastställelse, torde därför bestämmelsen härom — vare sig nu denna kommer att avse stadgarna i deras helhet eller allenast vissa grundstadgar — böra för- anleda sådan jämkning i nyssnämnda lag, att Konungens befallnings- havandes berörda prövning icke kommer att omfatta jämväl lagligheten av sådant, som redan utgjort föremål för fastställelse. (Jfr exempelvis lagen om bankrörelse 242 §).

justitieråden *Berglöf, Molin och Appelberg*:

Med stadgandet i fjärde stycket avses tydligen, att sparbankerna icke få förvärva andelar i förening av beskaffenhet, som där sägs, under annan förutsättning än att Kungl. Maj:t godkänt föreningens bildande såsom en sammanslutning mellan sparbanker för det i lagrummet an- givna ändamål. Då godkännandet sålunda icke behöver hava form av fastställelse å ett reglemente för föreningen, synes en omredigering av stadgandet önskelig.

Ur protokollet:

Erik Ölander.

---

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 19 januari 1923.*

Närvarande:

Statsministern och ministern för utrikes ärendena BRANTING, statsråden
LINDQVIST, THORSSON, OLSSON, SANDLER, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON,
ÅKERMAN, LINDERS, SCHLYTER, ÖRNE.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Thorsson, anmäler, efter gemensam beredning med chefen för justitiedepartementet, lagrådets yttrande den 6 oktober 1922 angående det till lagrådet den 14 september 1922 remitterade förslag till ändringar av 4, 11, 22, 25, 28, 29, 30, 33, 36, 73 och 75 §§ i det förslag till lag om sparbanker, som i proposition nr 147 förelagts 1922 års riksdag.

Föredraganden anför härvid:

Lagrådet har lämnat det remitterade ändringsförslaget i huvudsak utan anmärkning. Blott beträffande 30 § har av lagrådets ledamöter yrkats omformulering. Sådan har sedan verkställts inom finansdepartementet, därvid även i ett par andra lagrum redaktionella ändringar vidtagits. *Departements-
chefen.*

Sedan lagrådets nu berörda yttrande avgivits, har förslaget till ny sparbankslagstiftning i den av mig ifrågasatta nya formen varit föremål för överläggningar inom sparbanksföreningen, som jämväl inkommit med yttrande i frågan. Förslaget har nu av sparbanksföreningen tillstyrkts med viss ändring. Beträffande innebörden av ändringsyrkandet tillåter jag mig hänvisa till föreningens yttrande, vilket torde få såsom bilaga fogas vid dagens statsrådsprotokoll. Något uttalande från min sida finner jag för övrigt nämnda yttrande icke böra i frågans nuvarande läge föranleda.

Föredraganden uppläser härefter dels förslag till lag om sparbanker dels ock förslag till lag om ändrad lydelse av 8 § i lagen den 13 juli 1887 angående handelsregister, firma och prokura. Sedan före-

draganden slutligen erinrat om att lagrådets yttrande beträffande de delar av förslagen, som icke nu undergått ändring, överlämnats till riksdagen i samband med 1922 års proposition, samt att redogörelse för den omarbetning, som av nämnda yttrande föranletts, lämnats i det vid samma proposition fogade statsrådsprotokollet för den 31 mars 1921, hemställer föredraganden, att ifrågavarande två förslag måtte, jämlikt § 87 regeringsformen, genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Martin Philipson.

Bilaga.

Till Kungl. Finansdepartementet.

Svenska sparbanksföreningens styrelse får härmed vördsamt anmäla, att föreningen vid sitt årsmöte i Stockholm den 2 nästlidne december upptagit till behandling frågan om den nya sparbankslagstiftningen, varvid särskilt beaktats de förändringar och tillägg till 1922 års kungl. proposition, som varit till lagrådet överlämnade. Föreningen gav vid mötet uttryck för sin anslutning till nämnda ändringar och tillägg, undantagandes vad angår ändringen av 33 paragrafen, beträffande vilken föreningen beslöt uttala sig för att bestämmelserna om bokföringsvärdet å obligationer måtte erhålla ungefär följande lydelse:

Obligationer må ej anses upptagna över sina verkliga värden, om de upptagits till gällande marknadsvärden eller till värdet av obligationernas sammanlagda avkastning, kapitaliserad efter en räntesats, utgörande, vad angår statens, allmänna hypoteksbankens och konungariket Sveriges stadshypotekskassas obligationer, medeltalet av inlåningsräntan i samtliga rikets sparbanker under de 10 sista år, för vilka statistiska uppgifter finnas tillgängliga, med tillägg av en fjärdedels procent och, vad angår övriga obligationer, nämnda medeltal med tillägg av en halv procent.

Protokollet över förhandlingarna vid årsmötet, i vad detsamma avser sparbankslagstiftningen, skall i korrektur snarast överlämnas till Kungl. Finansdepartementet.

Stockholm den 16 januari 1923.

För Svenska sparbanksföreningens styrelse.

VICTOR SCHNEIDER.

Hjalmar Fredelius.